

ВІСНИК

ВИДАННЯ
ЗАКОРДОННИХ ЧАСТИН
ОРГАНІЗАЦІЇ
УКРАЇНСЬКИХ
НАЦІОНАЛІСТІВ

2013

1950

листопад

ч. 25

ЛИСТА

визначних борців із провідних кадрів визвольної революції
поляглих в роках 1948-1949-1950

Роман Шухевич

Тарас Чупринка-Тур

Голова Проводу ОУН на Землях, Головний
Командир УПА, впав 5 березня 1950 року
в селі Білогорща біля Львова

+

Олександр Гасин - Лицар

Член Проводу ОУН, полковник УПА,
впав 31 січня 1949 року у Львові

+

Василь Сидор - Шелест

Член Проводу ОУН,
Крайовий Провідник ОУН КК, полковник УПА
впав 14 квітня 1949 року

+

Дякон - Дмитро

Виконуючий Обов'язки Референта СБ при
Проводі ОУН
впав 9 листопада 1948 року

+

Зиновій Терашковець

Федір

Крайовий Провідник ОУН ЛК
впав 4 листопада 1948 року

Петро Козак - Смок

Крайовий Провідник на ПЗУЗ
впав в лютому 1949 року

+

— — **Митар**

Референт СБ при Проводі ОУН КК
впав в грудні 1949 року

+

Федюшка - Брюс

Організаційний Референт Проводу ОУН ЛК
впав 9 вересня 1949 року

+

Прокопів - Степан

Референт СБ при Проводі ОУН ПК
впав 9 листопада 1948 року

+

— — **Яр**

Референт СБ при Проводі ОУН ПК
впав в серпні 1948 року

+

— — **Залізний**

Вишкільний Референт при Крайовій Рефе-
рентурі СБ КК, родом з Донбасу,
інженер-гірник, впав зимою 1950 року

ПОВІДОМЛЕННЯ

Провід З. Ч. ОУН подав до відома, що матеріали одержані власним організаційним зв'язком безпосередньо від Проводу ОУН на Українських Землях, стверджують правдивість вістки про геройську смерть провідника визвольного-революційного руху в Україні сл. п. генерал-хорунжого Тараса Чупринки - Лозовського - Тура.
Головою Проводу ОУН на Українських Землях

став його довгорічний найближчий співробітник. Організаційного псевда Голови Проводу ОУН в Україні з зрозумілих причин не подаємо до загального відома.

На чужині, 29 жовтня 1950 року.

Провід Закордонних Частин
Організації Українських Націоналістів

Від редакції

З одержаних краєвих матеріалів поміщуємо на першій сторінці нашого журналу листу провідних людей, що згинули в тяжкій нерівній боротьбі з ворогом в роках 1948—50. Вміщуємо це невимовно болюче повідомлення, щоби поділитися з Родинами і близькими полеглих, та цілим українським еміграційним суспільством про долю тих визначних революціонерів, що знайшли геройську смерть на Рідних Землях.

На великий жаль не можемо подати повних прізвищ ані місця походження декого з наших найкращих друзів, що згинули в умовах безоглядної конспірації як безіменні, згд. як псевдоніми. Характер підпільної революційної боротьби вимагає від кожного учасника

занехати власне родинне ім'я і прізвище та послугуватися прибраним, щоб відвернути небезпеку репресії своїх близьких. Ми подаємо на листі ці псевдоніми, які ми дістали. Може вони пригадають декому з нас образ і особу упавшого, може дехто з нас знайде в них близького друга, або члена родини.

Нижче містимо наказ ч. І/50 виданий Головним Командуванням УПА на підставі попереднього рішення УГВР, про нагородження членів ОУН і бійців УПА, хрестами заслуги. З приємністю стверджуємо, що між нагородженими знаходимо декілька членів ОУН зі Служби Зв'язку ЗЧ ОУН, які нагороджені за блискуче виконання завдань в їхній референтурі.

УПА-ГВШ
IV/org.-перс.

М. П., 28. 07. 1950 р.

Наказ ч. І. 50

I. Підвищується:

до ступеня підполковника:

1. мйр. **Калину** Місія УПА при ЗП УГВР з датою старш. від 1. 07. 49 р.
2. мйр. **Гуцула** Місія УПА при ЗП УГВР з датою старш. від 1. 07. 49 р.
(На основі рішення УГВР від 20. 07. 1950)

II. Нагороджується:

а) **Золотим Хрестом Бойової Заслуги І-ої кляси:**

1. **Богдана** реф. СБ Г4/24/III
2. **Моряка** Г4/24/III
3. **сотн. Громенка** Г5
4. **Комара** Г4/22

б) **Золотим Хрестом Бойової Заслуги ІІ-ої кляси:**

1. **бул. Шварного** Г4/24/III
2. **бул. Рибалку** Г4/24/III

в) **Срібним Хрестом Бойової Заслуги І-ої кляси:**

1. **хор. Орїх** Г4/24/II
2. **ст. бул. Пас** Г4/24/III
3. **Помста** Г5

(На основі рішення УГВР від 20. 07. 1950 р.)

г) **Срібним Хрестом Бойової Заслуги ІІ-ої кляси:**

1. **ст. бул. Рубана** Г4/24/III
2. **Славка** Г5
3. **Романа** емігр.

С л а в а У к р а ї н і !

полк. УПА **В. КОВАЛЬ**
Головний Командир УПА
(підпис)

Повідомлення

Українська Головна Визвольна Рада, Головне Командування Української Повстанчої Армії та Провід Організації Українських Націоналістів на Українських Землях діляться з кадрами визвольного підпілля та з усім українським народом болючою вісткою про те, що ранком 5 березня 1950 р. в селі Білгородці біля Львова на своїй підпільній квартирі в боротьбі з

московсько-большевицькими окупантами смертю героя загинув Голова Генерального Секретаріату Військових Справ УГВР, Головний Командир УПА та Голова Проводу ОУН на Українських Землях, нагороджений Золотим Хрестом Заслуги та Золотим Хрестом Війшової Заслуги І класи

ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖИЙ УПА

Р. Лозовський - Тарас Чупринка - Тур

Сл. п. друг Шухевич — Тур народився 1907 р. Після закінчення середньої школи вступив до Політехнічного Інституту і теж закінчив його з успіхом.

На шлях активної, революційної боротьби за визволення України сл. п. друг Шухевич — Тур ставув від наймолодших років життя.

В половині 20-их років вступає в ряди Української Військової Організації (УВО). В період 1925—29 рр. в лавах УВО приймає участь, організує і керує різними бойовими акціями проти польських окупантів.

В 1929 р. вступає до ОУН як один з перших її членів. Довгий час працює на пості Війшового Референта в Крайовій Екзекутиві ОУН. Праці на цьому пості віддає всю свою кипучу молодечу енергію, всі свої організаторські здібності і відвагу.

За свою революційну, політичну і бойову діяльність проти польських окупантів попадає до польської тюрми.

1938—39 рр. приймає активну участь в організуванні збройної сили молодого українського держави на Закарпатській Україні — в організуванні «Карпатської Січі» та в керівництві нею.

В 1939—40 рр. працює в Проводі ОУН на пості Референта Зв'язку з Українськими Землями в СРСР. В 1940—41 рр. входить до складу Революційного Проводу ОУН. Весною 1941 р. бере участь в II Великому Зборі ОУН. Після II збору стає на пост Крайового Провідника ОУН на західних Окраїнах Українських Земель поза межами СРСР, в т. зв. Генерал-Губернаторстві. Впродовж усього цього часу постійно працює теж у Головному Війшовому Штабі ОУН як його член та викладає різні військові дисципліни на таємних курсах кадрів ОУН.

В 1941 р. сл. п. друг Шухевич — Тур організує й очолює, як його командир, Український Легіон. Одночасно виконує теж різні особливі завдання Проводу ОУН. На цьому пості перебуває до весни 1943 р.

Весною 1943 р. сл. п. Шухевич — Тур стає членом Проводу ОУН і займає пост Війшового Референта при Проводі ОУН.

В серпні 1943 р. III Надзвичайний Великий Збір ОУН обирає сл. п. друга Шухевича — Тура на пост Голови Бюра Проводу ОУН. В осіні цього року він теж обіймає пост Головного Командира УПА. В листопаді 1943 р., як Головний Командир УПА і Голова Проводу ОУН, він приймає керівну участь в підготовці на Волині I Конференції Поневолених Народів та в самій Конференції.

В липні 1944 р. сл. п. друг Шухевич — Лозовський бере участь на I Великому Зборі УГВР, Збір УГВР

обирає його Головою Генерального Секретаріату УГВР. Президент УГВР затверджує його теж на постах Генерального Секретаря Військових Справ та Головного Командира УПА.

На постах Голови Генерального Секретаріату УГВР, Генерального Секретаря Військових Справ УГВР, Головного Командира УПА, та Голови Проводу ОУН на Українських Землях сл. п. друг Р. Шухевич — Лозовський — Т. Чупринка — Тур — в періоді 1944—50 рр. керує визвольно-революційною боротьбою багатотисячної УПА, широко збройного підпілля, підпільної ОУН та мільйонних мас українського народу проти німецько-гітлерівських та московсько-большевицьких окупантів, в обороні українського народу перед окупантським терором та грабунком, за збереження та дальшу розбудову позицій українського визвольно-революційного руху в Україні, за визволення України з-під чужоземного панування, за побудову на Українських Землях незалежної і соборної держави із справедливим та передовим політичним та суспільно-економічним устроєм.

Протиокупантська визвольна боротьба, що її в 1943—50 рр. повела УПА, підпільна ОУН і багатомільйонні маси українського народу під досвідченим і відважним, безпосереднім керівництвом сл. п. генерала Шухевича — Чупринки, з погляду масового героїзму і патріотизму, з погляду завзяття і жертвенності всіх її учасників та українських народніх мас, з погляду тих незвичайно важких умов, в яких вона ввесь час проходила — не має собі рівної не тільки в українській, але й світовій історії. Вона завжди становитиме одну з найславніших, найгероїчніших сторінок історії України.

В наслідок цієї боротьби московсько-большевицьким окупантам не вдалося здійснити їхні злочинні плани щодо України, не вдалося знищити в Україні організований самостійницький рух, не вдалося поставити український народ на коліна. Сьогодні український революційно-визвольний рух, не розбитий ані не зламаний, хоч і з значними втратами в людях, продовжує далі свої нерівні змагання з московсько-большевицькою тиранією в обороні національного існування українського народу, в ім'я національно-державної незалежності України.

Історія визвольно-революційної боротьби українського народу на Українських Землях в 1943—50 рр. з ім'ям сл. п. друга Шухевича — Лозовського, Тараса Чупринки, Тура — зв'язана нерозривно і навично.

Як революційний керівник сл. п. друг Шухевич — Тур відзначився великими організаторськими і війсь-

В. А. Ш.

Ти вічний є серед живих!

І ось завіса церковна роздерлася надвоє
од верху до низу, земля затрусилася і
скелі порозпадалися, гроби прозкривалися
і многи тіла святих усопших повставали
й вийшовши з гробів, після воскресіння
Його поприходили у святий город, показав-
лись многим.
(Свєнгелія від св. Матєя 27, ст. 51—52—53)

Ця кров'ю писана скрижала
Змінила все у преісподній.
Бо смерть подолана лежала
Назавжди в стіп Його Господніх.

Смерть відступила — Вічність встала,
В промінні сонць Святих Ідей.
Життя, як гімн свій заспівало —
«Немає смерти ні смертей!»

Є лиш відхід у мир спокою,
Є відпочинок після праць,
Вояк вміра на полі бою
На те щоб йшла до бою рать!

Святою кров'ю брук Парижу
Від куль шварцбардівських просяк
І Ротердамську рану свіжу,
Носили мовчки ми в серцях!

І не зводили рук до неба,
І не кричали про кінець!
Натомість всі на стріл ганєбний,
Кріпили гарт своїх сердець.

Щоб стиснуть рани в серцях свіжі
Іти вперед шляхами тих,
Що в Ротердамі і Парижі
Умерли смертю святих!

То й нині йдїм до цілі прямо!
Хай гнів обличчя наші морщить
Дарма, що в серці ятрить рана
Сєла під Львовом Білогорща.

А ми творїмо свято з буднів,
Хай ворог бачить і дрижить!
Бо ми творці легенд майбутніх,
Творці ж легенди мусять жити!

Є лиш відхід у мир спокою,
Є відпочинок після праць,
Вояк вміра на полі бою
На те щоб йшла до бою рать!

І потім встать в столїтній товщі:
В казках, легендах і піснях...
Шухевич згинув в Білогорщі —
Щоб жив Чупринка у віках!

Щоб в бїй вєсти нащадків нових,
І в Храм духовєсти ввійти
І стать між воїнів Христових.
Одним з земних Його Святих!

Смерть відступила — Вічність встала,
В промінні діл Його святих...
Над ним Вкраїна проспівала:
Ти, вічний є серед живих!

ковими здібностями, глибоким політичним розумом, величезним досвідом революційної боротьби. В Його особі український визвольно-революційний рух та весь український народ втратили політичного і військового керівника високої кляси.

Політична і життєва принциповість, безмежна особиста відвага, рухливість, жива і весела вдача, простота в щоденному житті і поведінці, «тверда рука» і разом з цим батьківська дбайливість про других — ось прикмети характеру сл. п. генерала Шухевича — Чупринки, що ними Він скрізь з'єднував собі симпатії, створював життєрадісний, бадьорий настрій, поривав на безстрашну і тверду боротьбу з ворогами України.

Із світлою пам'яттю про Нього, задивлені в Його геройську постать бїйця і керівника визвольного руху, наснажені відвагою, оптимізмом та революційністю, загартовані і досвідчені під Його рукою, до кінця віддані ідеї визволення українського народу — ми відважно продовжуватимемо нашу священну визвольну боротьбу аж до повної нашої перемоги.

Не складемо нашої зброї і не припинемо нашої боротьби доти, поки Україна не буде визволена.

Вічна Слава Герєві Української Національно-Визвольної Революції!

УКРАЇНЬСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА
ГОЛОВНЕ КОМАНДУВАННЯ
УКРАЇНЬСЬКОЇ ПОВСТАНЧОЇ АРМІЇ
ПРОВІД ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНЬСЬКИХ
НАЦІОНАЛІСТІВ
НА УКРАЇНЬСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

Березень 1950 р.

Слава Україні!

Героям Слава!

В гордому смутку повідомляємо членство, що літом 1950 року в бою з МГВ геройською смертю згинув сл. п. друг

Зенко - Петро

Сл. п. Зенко, вишколений радист Служби Зв'язку, тяжко ранений охороняв відступ своїх друзів і щоб не впасти живим в руки ворога — дострілився.

З конспіративних причин не подаємо прїзвища сл. п. Зенка - Петра.

Референтура Краєвних Зв'язків.
Закордонних Частин
Організації
Українських Націоналістів

1907

1950

Ні!

Коротке — Ні! Це слово грізне —
В нім непоборности вся міць,
В нас скорше кров із серця бризне,
Ніж упаде сльоза з зіниць.

В нас на шляхах віків кривавих
В боях за правду проти зла,
В огнях змагань, в пожеж загравах
Неодного вже смерть взяла.

Вона у дім до нас заходить
І завжди в кут Святий сіда —
Тому напевно щоб в народі
Не гасла ненависть Свята,
Тому напевно щоб ридання,
Перетопивши в гордий гнів
І ми вступали до змагання
За клич узявши грізне — Ні!

Рішучість, гарт — розпуки замість,
Взяли і ми з часів старих:
— Тих не оплакують сльозами,
Що поривають в бій живих! —

Хто там сказав — нема Чупринки?
Хто опустив на щоглі стяг,
Коли ще пишуться сторінки
Його безприкладних звітяг?

Коли в краю його горіння
Зогріта з ворогом борня,
Несе і нам і поколінням
Красу овільненого дня!

Коли ні в ЮРА, ні в СОФІЇ
Не чуть ще дзвонів жалібних,
То значить хочуть Львів і Київ
Зустріть Його серед живих!

Коли Москва фанфар не грає
Про перемогу над УПА,
То значить — на горло їй ступає
Грізна Чупринківська стопа!

Хто ж там сказав — Нема Чупринки?
Хтож опустив на щоглі стяг?
Коли ще пишуться сторінки
Його безприкладних звітяг!

Т. П. Н.

Постій, у листопаді 1950.

Слава Україні!
Другові
Провідникові ОУН

Степанові Бандері

в місці постою.

У відповідь на офіційне повідомлення Проводу Закардонних Частих ОУН про геройську смерть Провідника ОУН на Українських Землях, сл. п. Друга Тура, спішу доложити, що ця вістка лягла глибоко в серцях кадрів ОУН, а одночасно визвала почуття тим глибшої ненависти до російсько-комуністичних загарбників та ще сильніше бажання помсти за смерть Петлюри, Коновальця, Тура та мільйонів Невідомих, за кров і

муки українського народу, за руїни страждучої і неупокоримої України.

Разом з тим я хочу від власного імені і, на основі численних заяв низових Проводів, від імені кадрів запевнити Вас, що ми, вірючи непохитно в перемогу українського революційного націоналізму, залишаємось на передових позиціях цього ближчого до Батьківщини терену і готові на Ваш наказ — як завжди досі та з ще міцнішим завзяттям — маршувати, як волки української підпільної армії, на Українські землі, щоб рам'я в рам'я з незрівняними бійцями Великого Полководця новітньої Української Повстанської Армії, сл. п. ген. Тараса Чупринки, під керівництвом нового Провідника і Головного Командира веретати останній похід до остаточної перемоги української Правди — Української Самостійної Соборної Держави.

Героям Слава!

Провідник Терену Німеччина
(підпис)

Лицар України

Слово над могилою генерал-хорунжого УПА Тараса Чупринки

«Ой Морозе, Морозенку
Ти преславний Козаче,
Над Тобою, Морозенку,
Вся Україна плаче» . . .

Стоїмо над Твоею могилою, Пане Генерале, і оплакуємо Твою смерть гарячими сльозами. Ми не соромимося тих сліз, як не соромилася колись Україна, коли перед століттями, подібно як сьогодні, вся плакала над могилою іншого свого великого Лицаря, так подібного до Тебе, над могилою полковника Степана Мрозовицького-Морозенка.

Це так справді гарячі сльози, які засихають на самих повіках, бо гарячі їх подвійна: гарячі любові і ненависти. Це гарячі полум'яної любові до всього, для чого Ти жив, у що Ти вірив, за що Ти боровся і за що Ти, врешті, загинув. Але це й пекуча гаряча ненависть до всього, чому Ти спротивлявся і поборював. Це гарячі любові до України, яка була для Тебе всім і поза якою Ти не знав нічого, але й гарячі ненависти до одвічного її гнобителя і кривдника — Москви!

Бо це Москва вбила Тебе, Пане Генерале. Це московський нарід вбив Тебе руками свого МГБ, нарід, який століттями незмінно підтримує тиранський устрій своєї влади, бо тільки такий устрій може бути гарантією безперервного розвитку московського імперіялізму; нарід, який в ім'я свого панування над іншими народами імперії завжди був готовий взяти на себе ярмо тотального режиму і зректися всякої свободи.

Отже, над Твою могилою, Пане Генерале, насамперед і перед усім іншим, скажемо і повторимо, ще і ще раз повторимо собі, один одному, дружині й братові, сусідові, а українська мати повинна це сказати своїй дитині щоб затилила на все життя: це Москва вбила Тараса Чупринку. Вбила його так само, як вбила гетьмана Павла Полуботка, знівечила Тараса Шевченка, вбила Симона Петлюру, вбила Єв-

гена Коновалця, вбила на багнях Петербургу квіт запорізького лицарства, в ході історії вбивала тисячі, в новішу ж добу мільйони українців, у підвалах і застінках в'язниць, на вигнанні, на Сибірі, на Колімі, в тайзі і тундрі, начинила українськими трупами тисячі й тисячі незнаних, зрівняних з землею могил.

Це довгий страшний реєстр людських втрат України у її столітній визвольній війні з Московією — і ось до цього великого реєстру тепер дійшло ще Твоє ім'я, наш Головний Командире. Звізши долоні до неба, мусимо кинути жаль і виклик нашій лукавій долі що завжди ще призначає нам живим когось з наших великих оплакувати. З'єднає нас змичайно аж тільки над якоюсь дорогою нам усім могилою, піднімає наших людей до величчя аж у темній долині смерті, але не дозволяє нам радуватися ростом і величчю живої України, її живих великих діл, її живих великих синів і дочок. Ми живий нарід, і ми не хочемо наших великих аж тільки тоді величати, коли їх одночасно треба оплакувати.

Отже, вся Україна, хоч завойована та не підкорена, раділа Твоїм життям, Пане Генерале, раділа безупинним зростанням Твоєї особистої слави і величчя веденої Тобою Української Повстанської Армії. Кожний день, і місяць і рік Твого життя був ще раз і днем і місяцем і роком перемоги України над Московією, яка, хоч як скаженіла, так довго не могла досягти Тебе. Український народ знав, що Ти перебував між ним: Ти змів втримувати зв'язок з ним, Ти знав усе його горе і бідкування; Ти помагав там, де міг, обороняв його від напастей окупанта, карав його за злочини. В ході тих страшних жорстоких років народ наш терпів неволю, але дивився на Тебе і лицув думкою до Тебе. І на Рідній Землі, і для нас тут, на еміграції, Ти був символом

незгавгаючого спротиву, волі до життя і визволення, що замість Тебе сьогодні над могилою оплакувати, зможемо незабаром Тобі живому, Великий Воїне України глибоко поклонитися, Тобі і Твоїй Героїчому лицарству за Ваш труд жертвенний і кривавий, усім, що тільки душа і серце людське можуть висловити, подякувати і Вас просити, взявши долю й волю України у міцні і досвідчені руки, її далі оберігати і обороняти.

Але Тобі, Пане Генерале, як і багатьом іншим нашим великим, неблагана і незбагнута доля присудила ввійти в почот тих, які залишилися в рядах, які загинули на те, щоб ми і наша нація могли на решті вийти з долини смерті, щоб могли жити вільно Україна, її діти, її внуки, всі її наступні покоління. Ми знаємо цей реєстр і тимімо про нього. Хоч не стало Тебе фізично, запевняємо, що тямимо і до кінця виконаємо Твій Великий Наказ, який був одним з найбільших завдань Твого життя, зробимо до кінця те, що й Ти робив: запрезентуємо, і то незабаром, Москві той страшний реєстр, і зажадаємо заплати та ще сторицею. Не забудемо в цьому реєстрі нікого, за кожного зажадаємо відповіді і розрахунку. Зажадаємо і за Тебе. Розрахуємося так, що Москві врешті раз на завжди відпаде охота Україну знівечити і її найкращих синів убивати.

В цій корогві Безсмертних наше лицарство, що відслужило, прийме Тебе з поклоном і честю, бо Ти був один з кращих між найкращими. Твою могилою, Пане Генерале, зробимо місцем прощі нашого народу, місцем прощі української молоді, особливо ж воєцької. За Твою Україну, збройна молодь України будим великим зразком, Лицарю УК-

Тереновий Провід ОУН
в Канаді

Голові Проводу ОУН

Ми одержали Вашу телеграму з 21. 10. ц. р.

Цією дорогою висловлюємо наше найглибше співчуття з приводу найбільшої і найважчої втрати, що її поніє наш революційно-визвольний рух у сучасному періоді кривавої боротьби з російсько-большевицьким окупантом.

Разом з цілою ОУН, УПА і цілим українським народом схилиємо наші голови перед Великим Борцем, що вправ у боротьбі за волю України.

На світлу пам'ять нашого Провідника прирікаємо ще більше зміцнити наші зусилля, ще більше екріпнути нашу боротьбу та спрямувати всі наші сили до останньої розправи з найбільшим нашим ворогом — Московією.

Веде нас Дух Упавшого Героя, Найвищий закон і наказ для нас — Українська Самостійна Соборна Держава.

Вічна слава Головному Командирові УПА —
Тарасові Чупринці!

Хай живе ОУН, УПА, УГВР!

Хай живе Українська Національна Революція!
Україна переможе!

Слава Україні!

1. 11. 1950

(підпис)
Тереновий Провідник.

раїни, збройна молодь України буде жити, Твої чесноти плекати, Твої приклади наслідувати.

Насамперед це буде **чеснота хоробрости**. Бо яку ж пропозицію, яке відношення сил становив Ти і Твої друзі воїни офіцери і стрільці УПА супроти мілітарної потуги Москви? Вас тисячі стали проти сотень тисяч і мільйонів; Ваші фінки і автомати проти полків концентрованої артилерії, Ваші ручні гранати проти панцерів, Ваші міномети проти залізної стіни танків. Але Ваша зброя виявилася працею в руках Давида закутого в залізо велетенського Голіата. Треба ж бо справді великого хороброго серця, щоб свідомо дати себе замкнути в обведеному залізною стіною просторі, вічна-віч з московською потворою — і через всі ці довгі, неймовірно важкі роки не вгнути і не поступитися з позиції ані на одну п'ядь. Велич тієї хоробрости стане тим яркіша, коли пригадати, що Ти і Твоя УПА, й очолюваний Тобою український національний Уряд на Рідних Землях, Генеральний Секретаріят УГВР, піднесли й повели боротьбу на смерть і життя з большевизмом і Москвою саме в роки найбільших її світових мілітарних і дипломатичних успіхів, в роки Тегерану, Ялти і Потсдаму, коли під тиском Москви гнулися такі потуги, як Америка і Велика Британія. Десяток нових держав взяла тоді Москва в безпосередній стан свого володіння, розсаджувала майже цілу решту Європи своїми п'ятими колоніями, стероризований світ за всяку ціну шукав до Кремля доріг замирення і злагоди. Велика Британія мала багато дечого світового про себе сказати, що в 1940 році вона стояла сама одна в світі під час гітлерівського «блицу» нізвідкіль не мала допомоги — і витримала. Ще куди більше самітня стояла в перших повосних роках Україна та ще з тією різницею, що оборонну боротьбу Великої Британії світ розумів і співчував з нею, але за це цей світ не знав і не розумів боротьби України. Але також це морально осамітнення не могло зламати Тебе, Твого хороброго серця. Пане Генерале; раз підняту боротьбу Ти проловжував далі. Ти знав про Глибоку рачію і справедливість Української визвольної справи, Ти твердо вірив у неї; Ти витримав і перетримав морально добу, мабуть, істрично найважчої досі міжнародньої депресії в українській справі, і довго треба перегортати листки української історії, щоб найти рівнорядні Тобі приклади психічного гарту, витривалості і відпорности. Одним з таких найтвердших власне й був полковник Мрозовицький - Морозенко.

Далі це буде **чеснота відваги і сміливости**. Ти знав докладно, Пане Генерале, яка доля чекає Тебе за залізною заслоною: життя повне загроз, життя в сутінках повної конспірації, життя на вічному спо-

лосі, життя в тінях ступаючої по п'ятах смерті. При тім це життя вимагало від Тебе рухливости, пересування з місця на місце, побуту в найбільш загрожених, ослаблених, розбитих ворогом місцях, щоб заповняти прориви, в'язати лінію фронту, тримати руку на живчику. Ти був скрізь, де цього вимагала потреба, Ти вмів перемагати час і прастір; сліди Твого побуту — і вічної московсько-опричиницької погожі за тобою — простяглися в ці роки дослізно по всій Україні. Це було щось більше ніж тільки погорда смерті, ходи зроджені з десперації й очайдушности. Це була калькульована, оперативна дія вождя, який знав, що передумовою успіху в цій грі на смерть і життя є саме вклад холодної мов сталі сміливости. І тільки це Тобі дало можливість виходити оборонною рукою з найважчих з найбільш небезпечних ситуацій.

Потім це буде **чеснота розважливости і второнности**. Твоє життя, Пане Генерале, було життя сповнене повною відповідальністю за існування і долю тисячів і тисячів героїчної Української повстанської молоді, яка віддала себе до Твоїх рук і під Твої прикази. Життя, яке при всій сміливості, відвазі і погорді смерті одночасно вимагало глибокої розважливости, мудрости і обережності, бо Ти розумів завдання УПА, як іскри, яка мала жевріти довго і рівно, щоб у ці страшні роки чорної неволі тримати всю націю при її визвольній вірі і надії, іскра, яка не зміла після спалаху вогорити і погаснути в якомусь одному, наглому, бравурному, одчайному революційному зусиллі. Ти мусів найти і витримати незвичайно важку рівновагу між підсичуванням революційного визвольного вогню в Україні, до тієї міри, щоб тримати маси в постійній психічній революційній мобілізації, а з другого боку модифікувати революційні акції до тієї міри, щоб не викликати передчасно, не скоординованої з ходом міжнародніх подій, масової повстанської дії, яка дала б Москві підставу до знищуючої всю Україну московської погромницької реакції. Впродовж 6 років Твого керівництва визвольного-революційним національним рухом на Рідних Землях Тобі поталанило розв'язати блискуче це так важке політичне завдання.

Потім це буде **чеснота вірности**. Молодь усієї України зможе і буде брати з Тебе приклад, Пане Генерале, як треба вірно й непохитно служити раз вкоріненій в серці ідеї. Тільки почали розумно дивитися у світ Твої очі і в юнацькому житті навчилися відрізяти спостереження і явища, до Твого серця і свідомости запало глибоко одне найважніше, вирішнє для цілого дальшого ходу Твого життя пізнання образ, потреба, форма і зміст змагаючоїся за своє життя української нації! Це слово, це увалення, ця

велика потреба полонила Тебе, зразу і без решти; слово нація відразу прийняло для Тебе ту увагу і цей сенс, що для клясичного римлянина слово патрія. Те щось найвище й найблагодородніше, для чого треба жити і коли треба — почесно і солідко є умерти. Є справжня антична героїчна велич у Твоїй вірности для осьтак сприйнятої ідеї. Ще з цілком молодих, юнацьких, навіть хлоп'ячих літ Ти став націоналістом, отже й послідовно членом Організації Українських Націоналістів.

За юних днів, днів весни, ідейні й ідеалістичні пориви полонять чимало свіжих умів, але величину характеру і внутрішньої вартости людини міряється найбільше і найкраще тим, наскільки вона зміла зберегти вірність своїм молодечим ідеалам. Жаріюча вутлина українського націоналізму ніколи не померкла і не вигасла в Твоєму серці, не припала попелом того, що в старших роках називається «життєвим реалізмом», але навпаки, розгорілася у велике багаття, великий вогонь, якому пізніше було суджено роз'яснити й освітити всю Україну, цілий Схід Європи. В Твоїх молодечих роках Організація вела, вчила й вишколювала Тебе, Ти ріс разом з Організацією а далі Ти став одним з тих, які почали вести Організацію, визначаючи її дальші шляхи, методи і завдання. Твої «молодечі мрії» не померкли й не щезли під впливом реальностей життя, але навпаки, ці «молодечі мрії» стали повнокровною реальністю не тільки Твого особистого життя, але реальністю життя дослівно цілої України, цілої української нації.

Від кольпортажі лєточок в руках молоденького гімназиста аж до становища Начального Командира УПА веде довгий, важкий і жертвенний Твій шлях; Ти пройшов його крок-у-крок з Організацією, ділив всі її хвилини упадку і підйому, всі дні горя і радості, всі поразки і перемоги. Ти не робив швидко, нагло, блискучої кар'єри, але Ти дійшов до верхів у керівництві, життям нації завдяки послідовній, тривкій, невгаваючій праці, завдяки боротьбі, всіми ступенями переслідувань, ув'язнень і жертв, що їх від Тебе Організація і справа вимагали і що Ти віддавав через усе своє життя без тіні сумніву і хвилини надуми.

Потім це буде **чеснота Твої безприкладної жертвенности**, яка в ході грядучих поколінь буде присвічувати українській молоді. Ти зробиш так, Пане Генерале, як говориться у Котляревського:

«Коли огцизна в упадку
Покинь отця,
Покинь і матку,
Йди повинність ісполнять...»

Не будемо згадувати Твоїх років ув'язнень, нацики, тюремних шикан і побоїв — це було призна-

(закінчення на стор. 24)

ПІМСТИШ СМЕРТЬ ВЕЛИКИХ ЛИЦАРІВ!

Воля народам і людині!

За Українську Самостійну Соборну Державу!

Звернення Воюючої України до всієї Української Еміграції!

БРАТИ НАШІ, РОЗКИДАНІ ПО ДАЛЕКІЙ ЧУЖИНИ!

Вже минуло чотири роки, як закінчилася в Європі війна. Але не закінчилася вона в Україні. Вже чотири роки ви маєте змогу бачити, як народи Західної Європи, Америки відбувають своє життя в мирній обстановці. Але в Україні миру немає! В Україні даліше кипить жорстока боротьба, не втихають стріли, не вгасають пожежі. На фабриках і в заводах, в колгоспах і одноосібних господарствах, школах і установах, в лісах і горах, в Україні, в далекому Сибіру і Казахстані, скрізь стоїть український народ на визвольних барикадах. Стоїть скривавлений, але невгнутий, неподоланий, нескорений.

Сповнений ненависти до неволі і рабства, насильства і безправства, він виповів нещадну війну російсько-більшевицькому імперіалізму, свідомий справедливості своєї справи, він підноситься сьогодні на вершини повстання і героїзму.

Взявши раз свою долю в свої руки, він рішився кувати її до кінця. І кув її без перепочинку, кув невтомно, неустрашимо.

Станувши в авангарді священної боротьби народів за повалення тоталітаризму, деспотії і терору — сталінського ССРСР, він мужньо і гідно виконує цей великий і відповідальний обов'язок. Він високо підніс сьогодні прапор, на якому написані дороги для всіх народів і людей слова: Воля народам! Воля людині!

В цій жорстокій боротьбі, рівної якій не знає історія, не сміє стояти осторонь жоден українець, жодна українка. В ній мусять приймати участь всі українці, не зважаючи на те, де вони сьогодні знаходяться. На Вас, брати наші, розкидані по чужині, Воююча Україна дивиться як на відтинки єдиного фронту нашої великої боротьби, яка має загальнолюдське значення. Воююча Україна дивиться на Вас як на бойовиків великої визвольної справи, які відкрили фронт в Західній Європі, країнах Америки, Австралії, скрізь де живе хочби один українець. На Ваші позиції Воююча Україна шле Вам бойовий братній привіт.

Батьківщина уважно прислухається до всього, що діється серед української, як старої так і нової еміграції. Український народ пильно слідкує за тим, чи фронт на еміграції йде крок в крок з фронтом на Землях, чи від нього не відстає не заломлюється. Народ бо в праві вимагати, щоб українська еміграція ні в чому не відставала від боротьби на Землях, щоб вона цілком стояла на висоті завдань, що їх історія поставила перед нею.

Воююча Україна насамперед вимагає, щоб українська еміграція гідно і відповідально репрезентувала свій народ і його визвольну боротьбу перед зовнішнім світом.

Україна щойно виходить на міжнародну арену. Світ ще мало знає про неї, а багато з того, що знає, — неясне й викривлене. Змінити такий стан, занести до всіх народів і людей поза межами ССРСР правду про Україну і її боротьбу — це в першу чергу Ваше завдання, українська еміграція. Край в цьому напрямі зробив і продовжує робити все, що тільки в його силах. Своєю боротьбою край створив великий капітал, і Ти, українська еміграція, мусиш використати його в інтересах визвольної справи на міжнародному відтинку.

Доля розкинула і розкидає Вас по всіх країнах світу, по найвіддаленіших його закутках. Але нечас нарікати сьогодні на цю жорстоку долю! Її треба повернути на добро цілого українського народу, те, що Ви сьогодні знайшлися майже серед усіх народів світу, Ви мусите широко використати для того, щоб ці народи як найповніше пізнали Україну, український народ, його змагання в минулому, його героїчну боротьбу сьогодні.

Пам'ятайте, що сьогодні кожний українець за кордоном — це представник Воюючої України. Пам'ятайте, що дивлячись на кожного з Вас, чужинці дивляться на весь український народ, що, оцінюючи кожного з Вас, вони оцінюють цілий наш народ.

Тож кожний ведіть себе так, щоб не плямити імені свого народу, поступайте ж так, щоб постійно помножувати славу його. Щодня ставте перед собою питання: що доброго і корисного зробили Ви для України?

З Україною Ви мусите бути як найтісніше духово пов'язані, ви мусите жити нею, її прагненнями і боротьбою. У Вас не сміє вселюватися зневіра в успіх нашої великої справи. Вас не сміють підточувати сумніви щодо правильності нашої боротьби на Землях. Інакше Ви ніколи не запалите чужинців вірою в справедливості наших змагань, не прищепите їм переконання в доцільності нашої боротьби, не з'єднаєте прихильності для свого народу.

Воююча Україна вимагає, щоб українська еміграція була палким носієм ідей, за здійснення яких бореться український народ.

Усвідомляйте чужинців в необхідності розподілу ССРСР на вільні національні держави всіх його народів. Докажіть їм, що незалежних держав прагнуть і за їх здобуття завзято і мужньо боролися і борються всі поневолені народи ССРСР. Роз'яснюйте їм, що розподілу ССРСР вимагають інтереси всіх народів світу, бо тільки цим шляхом можна раз на завжди знищити небезпеку відродження російського імперіалізму, який сьогодні в формі більшовизму загрожує цілому світові.

Поширюйте скрізь концепцію побудови міжнародного ладу, спертого на системі вільних, незалежних держав усіх народів. Тільки така система створить найкращі передумови для успішної політичної, економічної і культурної співпраці і єдності між народами, бо дасть змогу будувати і на основі справжньої рівноправності, добровільності, взаємної пошани і довіри. Тільки така система здатна виключити кровопролитні війни і забезпечити тривалий мир у світі.

Роз'яснюйте чужинцям, що український народ бореться за здійснення передових ідеалів людства, за волю для народів і людини, за справжній демократизм, за справедливий соціальний лад, при якому не буде ні визискувачів, ні визискуваних.

Воююча Україна вимагає, щоб українська еміграція невтомно несла правду про сталінське ССРСР до всіх народів світу і активно мобілізувала їх до боротьби проти російсько-більшевицького імперіалізму — цього найбільшого ворога всього людства.

Світ ще цілком недостатньо знає правду про ССРСР. Він ще не знає собі повністю справи навіть в тому, що російсько-більшевицький імперіалізм загрожує йому самому. Відкрити перед усіма народами правдиве обличчя більшовизму, здерти з нього маску демократії і соціалізму та показати його в усій огидній наготі, — це Ваше велике завдання, українська еміграція.

Допоможіть прозріти мільйонам чужинців, які ще щиро вірять у соціалізм в ССРСР. Розкажіть їм про жахливе гноблення народів в ССРСР, про колоніальний грабжик їхніх багатств, про нечуваний визиск і рабське становище робітника, про новітнє кріпацтво в колгоспах, про придушення інтелігенції.

Покажіть перед цілим світом цю «найдемократичнішу» країну, де терором гонять до виборчих урн, де примушують народ голосувати на його катів і гнобителів, де суди є органами насильства і безправства, де людині не тільки зав'язаний рот, але і скута думка, де людина замінена в безправного раба, де мільйони заслані в тюрми і концтабори.

Відкрийте перед усіма народами цю країну, в якій задушена релігія, збезчещена церква, закована свобода сумління, потоптана не тільки християнська але і загальнолюдська мораль, а на глум і ганьбу всього людства шумно рекламуються райські свободи та зберігається церква, яка по суті є тільки придатком МІВ і МВД. Розкажіть про знищення Української Автокефальної і греко-католицької церков, про помордованих і засланих українських єпископів, священників і

вірних. Роз'ясни чужинцям, що теперішня російська православна церква не має нічого спільного з вільною церквою і являється емведівською агентурою. Закликай усіх християн, всіх вірних і інших релігій до рішучої боротьби за знищення смертельного ворога людства — большевизму.

Воююча Україна вимагає, щоб українська еміграція була активним співорганізатором єдиного фронту всіх народів, поневолених і загрожених російсько-большевицьким імперіалізмом.

Російсько-большевицькі імперіялісти поневолили вже багато народів, а всім іншим народам світу готуються накинати ярмо завтра. Всякі большевицькі заяви про можливість мирного співіснування двох систем — це тільки облудна пропаганда. А на ділі всі зусилля кремлівських верховодів спрямовані на підготовку нової війни для загарбання цілого світу. Все життя СРСР підпорядковане цій одній меті. Надії Західного світу, що війну можна відвернути — марні надії, будовані на піску. **Війни світові не уникнути ні в якій спосіб.**

Цю істину, Ти, українська еміграціє, мусиш проповідувати на кожному кроці серед народів Заходу. Вона повинна бути для Тебе вихідною в Твоїй практично-політичній роботі серед цих народів. Скажи їм ясно що сьогодні перед цілим світом стоїть питання не про те, як уникнути нової війни — вона неминуча, — а про те, як врятувати волю, незалежність і культуру, як уникнути людству рабства і заглади — а це не є неминуче. І Ти їм мусиш ясно відповісти, що єдиний доріг до світу рятуюнок, це **найскоріше і повне знищення російсько-большевицького імперіалізму на його сьогоднішніх вихідних позиціях.** А цього можна добитися тільки організованим зусиллям єдиного фронту всіх народів, поневолених і загрожених російсько-большевицьким імперіалізмом.

Ти, українська еміграціє, мусиш не тільки проповідувати потребу такого фронту і в його необхідності переконувати світ. Ти мусиш робити все можливе для того, щоб антибольшевицький фронт набрав конкретних організаційних форм. Для того Ти мусиш узброїтися не тільки вірою в справедливість тієї справи, але також мусиш виявити як найбільше організаційних здібностей, толеранції і витривалості, бо об'єднувати треба всіх людей, які прагнуть волі, без різниці расової, національної і релігійної приналежності, без різниці їх політичних переконань.

Насамперед Тобі треба докладати всіх зусиль для того, щоб згуртувати в єдиний антибольшевицький фронт еміграцію всіх народів підбольшевицької Європи і Азії та поневолених нещодавно нових народів Центральної і Південносхідної Європи.

Дотеперішні успіхи на цьому відтинку Край вітає з найбільшим признанням. Розбудувуй і поглиблюй ці успіхи, українська еміграціє. Невтомно і впрето переборюй всі труднощі і різниці, які стоять на перешкоді до повного об'єднання еміграції народів СРСР. Зміцнюй це об'єднання в його організованих виступах як серед еміграційних мас, так і перед зовнішнім світом.

Рівночасно з акцією об'єднання еміграції і поневолених народів СРСР, Тобі, українська еміграціє, треба вести якнайактивнішу роботу серед народів Заходу для згуртування антибольшевицького фронту всіх воленлюбних людей світу. Входи в зв'язки і зацікавлюй їх з національними і міжнародними організаціями, які борються за людські права і свободу. Змагайся до створення міжнародної організації, яка ставила б своєю метою боротьбу проти імперіалізму і тоталітаризму за захист прав народів і людини.

Пам'ятайте, Брати на еміграції, що справа організування єдиного антибольшевицького фронту всіх народів — це не тільки завдання керівників політичних партій. Це обов'язок кожного з Вас. Пам'ятайте, що справу антибольшевицького фронту, так само, як репрезентування українського народу, можна ставити не тільки серед політичних і державних кіл інших народів та на дипломатичних шляхах. Цю справу можна і треба ставити серед найширших мас усіх народів Заходу, на фабриках, шахтах, фармах, школах і установах. Тільки тоді, коли в антибольшевицький рух включаться найширші народні маси, коли цей рух матиме таку широку базу, він буде здатний знищити свого ворога.

Пам'ятайте, що поширювання правди про СРСР, мобілізування і організування народів на боротьбу проти большевизму — це місія всесвітнього загальнолюдського значення. То ж будьте гідними цієї великої місії, яку поклала на Вас історія. Виконуйте її з апостольською відданістю і завзяттям, Виконуйте її з такою мужністю і посвятою, з якою борються сьогодні повстанці. Якщо виконаєте її з відчуженістю згадуватимуть Вас наступні покоління всіх народів.

Для того, щоб виконати всі ці відповідальні обов'язки, Вам, Брати на чужині треба бути об'єднаними, а не розбитими, Вам треба діяти однозгідно а не розрізано. **Воююча Україна рішуче вимагає від української еміграції повної єдності, єдності не на словах а на ділі, єдності дієвої а не паперової, єдності на базі визвольної боротьби народу на Українських Землях.**

Стан, який існує сьогодні не сміє продовжуватися. Не сміє бути жодного розподілу на грекокатоликів і православних, автокефальників і соборників а зокрема на «східняків» і «західняків». На такий розподіл не можна байдуже дивитися. Еміграція мусить докладати всіх зусиль, щоб цілком знищити шкідливі наслідки довгої неволі і штучних кордонів, яким ділили і ділять окупанти живе тіло українського народу. В спільній праці і боротьбі мусять щезнути всі різниці між українцями. Свідома частина еміграції мусить зробити все, щоб як найскоріше піднести рівень національної свідомості і політичної виробленості національно несвідомої частини еміграції. Це дуже важливе, прямо центральне завдання теперішнього життя української еміграції. На неї теж паде вся відповідальність за успіх цієї справи.

В такий відповідальний момент, в такій важкій ситуації, в якій знаходиться сьогодні український народ, українська еміграція не може дозволити собі на жадні роздори і партійну гризню. **Сьогодні всі партійні розходження мусять уступити, мусять бути підпорядковані одній меті, одній справі — справі визволення українського народу.** Розподіл сьогодні може йти не по лінії тих чи інших партій, а по лінії патріотів і зрадників українського народу.

Край вбачає лихо не в існуванні різних партій на еміграції, а в тому, що ці партії не зміють співжити і співпрацювати ні між собою, ні всередині самих себе, що завдає шкоду цілій визвольній справі, що в очах чужинців ганьбить цілий народ і формує фальшивий погляд на боротьбу на Землях. Воююча Україна обурена тим, що в партійній боротьбі на еміграції розмінюються загально національні цінності і святощі. Воююча Україна найрішучіше засуджує всіх тих, які нехочуть піднятися вище своїх вузьких партійних інтересів, які спекулюють визвольною ідеєю.

Край з прикрістю стверджує, що саме серед еміграції знайшлися люди, які довгий час взагалі сумнівалися в існуванні на Землях Української Повстанчої Армії, Української Головної Визвольної Ради і Визвольної Організації Українських Націоналістів, а деякі і виступали проти них. Треба було аж рейду відділів УПА, треба було живих свідків, треба було повстанцям пройти серед боїв понад тисячу кілометрів, щоб остаточно переконати своїх невірних томів, що УГВР, УПА, ОУН існують, що вони діють і борються на Українських Землях. Але навіть після цього є ще на еміграції люди, які всіляко намагаються применшувати значення боротьби на Землях, зривувати її розміри, обезцінювати політично. Край закликає всіх цих людей припинити будьяке обезцінювання визвольного руху на Землях і віддати всі свої сили інтересам Воюючої України. Тим, які засліплені своїми власними інтересами не знайдуть відваги і охоти покинути свої виступи проти Визвольного Руху на Землях і свідомо продовжуватимуть, обезцінювати його, — Край виразно заявляє, що їх роботу він розглядатиме як злочин щодо українського народу і його визвольної боротьби в Україні.

Брати на еміграції! Край сьогодні досягнув повної єдності, еміграція мусить піти в слід за Краєм. Всі, хто насправду боліє болем свого народу, хто справді прагне його визволення, хто сповнений щирим бажанням віддати себе народові, кому дорога ідея української держави, — об'єднуйтеся в спільному зусиллі для

Роз'яснення

ПРОВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ В ДЕЯКИХ ІДЕОЛОГІЧНИХ, ПРОГРАМОВИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПИТАННЯХ

Познайомившись з рядом видань, що появилися і появляються на еміграції, стверджуємо, що серед української еміграції панує неясність в багатьох важливих питаннях, що стосуються ідеологічних і програмово-політичних позицій українського визвольного руху на Українських Землях. Для того, щоб внести відповідну ясність в цих справах і тим самим покласти край свідомому чи несвідомому перекручуванню правди про український визвольний рух на Землях Провід Організації Українських Націоналістів на Українських Землях вважає за необхідне зробити такі ствердження:

1. Основною метою нашої боротьби є побудова Української Самостійної Соборної Держави. Національну державу ми вважаємо за ту форму організації життя народу, яка забезпечує за

ним найкращі можливості для всебічного розвитку його духових і матеріальних сил, належне місце серед інших народів та найбільш ефективну участь народу в усіх ділянках міжнародного співробітництва, як також в процесі творення цінностей загальнолюдського значення. Тільки шляхом побудови власної незалежної держави український народ покінтить зі своїм становищем поневоленої нації й увійде як вільний і рівноправний народ в сім'ю вільних і рівноправних народів.

2. Ми проти накидування великих об'єднань і федерацій, бо вони на практиці означають поневолення однією нацією інших націй. Ми визнаємо за кожним народом право на власну національну державу. Ми вважаємо, що найкращою формою організації життя між народами є сис-

тема вільних національних держав усіх народів і оперті на справжній різниці і добровольності тісна дружба і співпраця між ними. Тому ми якнайрішучіше боремося за розподіл ССРСР на вільні і незалежні держави всіх народів, що входять до його складу. Така перебудова ССРСР відповідає найглибшим прагненням усіх поневолених народів ССРСР, що вони підтвердили і підтверджують своєю героїчною визвольною боротьбою. Така перебудова ССРСР відповідає також найістотнішим інтересам всього вільного людства.

3. В боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу ми надаємо вирішального значення власним силам українського народу. Під власними силами ми розуміємо національно високосвідомий, політично високівироблений і актив-

осягнення нашої Великої Меті. Створіть міцний єдиний фронт і виступайте перед зовнішнім світом здецидовано і однозгідно. Хай політична зрізничкованість української еміграції буде спрямована на формування і ріст української політичної думки, а не на партійну гризню. Докажіть, що Ви розумієте історичну вагу теперішнього моменту і стоїте на висоті своїх завдань. Будьте прикладом єдності і організованості для інших народів, бо єдність і організованість потрібна всім народам, щоб переможно закінчили боротьбу з большевизмом.

Брати емігранти, що працюєте на фізичних роботах! Не маючи змоги повернути на Батьківщину, Ви опинилися на фабриках, шахтах і фармах майже усіх країн поза межами ССРСР. Ви сьогодні працюєте поруч з робітниками усіх національностей. Ви сьогодні працюєте в тому середовищі, де є найбільше тих людей, які впади жертвою большевицької забріханої пропаганди, допоможіть мільйонам цих робітників отрястися з пут большевицького обману. Переконайте їх силою свого довгого досвіду, що в ССРСР немає жадного соціалізму, що ССРСР — це країна найреакційнішого тоталітаризму і тиранії. Запаліть їх вогнем своєї ненависті до російсько-большевицького імперіалізму, бо в душі вони так само ненавидять всяке рабство, насильство і безправство як і Ви. Зав'яуйте біля варшавців дружбу з ними, закладайте основи тісної дружби, між їхніми і українським народом.

Приймайте участь в працях робітничих організацій західних народів і будьте прикладом дружності і солідарності. Творіть українські робітничі організації і обстоюйте свої права. Широко розбудовуйте своє культурно-освітнє життя.

Приймайте участь в праці міжнародних антибольшевицьких профспілкових об'єднаннях і репрезентуйте там мільйони українських робітників, які не мають сьогодні змоги вільно говорити від свого імені. Боріться разом з усіми робітниками проти імперіалізму і тоталітаризму за справжню демократію і соціальну справедливість.

Українські поети, письменники, мистці, люди науки, працівники преси на еміграції! На українських Землях цілком задушена українська вільна наука і культура. В глибоке підпілля загнане вільне слово. В цих умовах на Вас спадає велике завдання розбудувати українську культуру і науку, збагачувати її скарбниці новими цінностями і надбаннями. Край з радістю відмічує сьогоднішні творчі здобутки української еміграції на полі науки і культури і закликає до ще більших зусиль в цьому напрямі.

Розбудовуйте і зміцнюйте нові осередки української науки і культури, концентруйте в них всі творчі сили, що знайшлися на еміграції. Докладіть всіх зусиль до як найкращого розвитку українознавства, бо саме воно фальдується на землях жадливим перекручуванням і фальшуванням з боку російсько-большевицьких окупантів. Вирощуйте молоде наукове поповнення.

Використовуйте кожну нагоду для того, щоб гідно репрезентувати українську науку й культуру перед зовнішнім світом. Невтомно популяризуйте її надбання. Скрізь несіть українську музику, пісню, сцену. Наладняйте і затіснюйте зв'язки з культурними і науковими організаціями та окремими представниками науки інших народів. Не пропускайте ні одної можливості внести свій вклад в працю міжнародних культурно-наукових організацій. Хай світ побачить у всій повноті українську культуру і творчі здібності українського народу.

Українські жінки на еміграції! Край радіє Вашою активністю і організованістю та досягнутими в результаті цього успіхами. Ще більше зміцнюйте свою організованість, ще ширше розгортайте свою активність як на внутрішньо-еміграційному так і на зовнішньому відтинках пильно зберігайте на еміграції в громадському і родинно-особистому житті світлі традиції українського жіноцтва. Використовуйте кожну нагоду для праці серед жінок Заходу. Освідомлюйте їх в страшній небезпеці з боку большевизму. Воруште сумління всіх жінок і матерей на світі рабським становищем жінки ССРСР, знищенням родини, мільйонів дітей, заморених голодом, запроторених по тюрмах і на засланнях, від своїх матерей насильно відірваних і долею безпритульних. Хай жінки всіх народів займуть своє місце у загально-людській боротьбі проти большевизму.

Українська мододе! Ти на еміграції мусиш піти в авангарді визвольної боротьби, як в ньому йде молодь на Землях. Ти мусиш цілком віддати себе інтересам Воюючої України і бути готовою на кожний її поклик, щоб стати поруч своїх друзів, що зі зброєю в руках борються за визволення народу, за щастя, радість і творчу працю української молоді в українській державі. Ти мусиш бути високоорганізованою і активною, мусиш постійно сталити свою ідеальність та невпинно підносити свій рівень загального і фахового знання та політичної виробленості. Своє перебування серед інших народів широко використати для того, щоб навчитися всього, що в них доброго і корисного, щоб за своїми собі їхній досвід праці у всіх галузях життя і державного будівництва. Але пильно зберігай себе

ний, постійно готовий на найбільші жертви народ, тісно об'єднаний довкола своїх організованих і активуючих політичних сил, очолених єдиним сильним і дієздатним керівництвом. Тільки покладаючись на власні сили, український народ зможе захистити себе перед національно-духовним і фізичним знищенням, зможе здобути визволення, зможе використати кожну сприятливу обставинку для побудови власної держави.

4. В боротьбі за повалення ССРСР і знищення російсько-більшевицького імперіалізму ми хочемо йти в союзі з усіма народами світу. Така наша постановка впливає як з наших ідейно-політичних положень, так із глибокого переконання в тому, що такий союз диктується найвищою політичною доцільністю, що він зумовляється найріднішими інтересами усіх народів світу. Російсько-більшевицький імперіалізм не тільки смертельний ворог українського народу. Він такий же ворог усіх поневолених народів ССРСР. Він такий же ворог усіх новопоневолених народів Центральної і Південно-Східної Європи

і народів Китаю. Він сьогодні реально загрожує загарбанням, поневоленням, встановленням нечуваного рабства і терору усім народам світу. Воля, незалежність, культура можуть бути врятовані, а мир може бути завойований тільки шляхом якнайскорішого повалення ССРСР і цілковитого знищення російсько-більшевицького імперіалізму. Єдиний фронт поневолених і загрожених російсько-більшевицьким імперіалізмом народів — це сьогодні найпекучіша konieczність.

Байдужість, неуввага в ставленні до цього питання та відтягування в його практичній реалізації непростимо і важко буде мститися на всьому людстві.

5. ми вважаємо, що в теперішній обстановці український народ (як і всі інші поневолені народи ССРСР) зможе збудувати власну державу тільки революційним шляхом, тільки за допомогою революційних засобів і прийомів боротьби. Російсько-більшевицький режим в Україні був встановлений силою,

тільки силою він тримається і тільки силою може бути повалений. Всякі концепції еволюційних змін в ССРСР, або змін викликаних моральним чи політичним тиском ззовні, нпр., тиском Організації Об'єднаних Націй, — вважаємо за продукт цілковитої наївності і незнання большевизму.

Цілком нереальними вважаємо також погляди про те, що революційна тактика призводить до великих і непотрібних жертв, в ній мільйони прирікається на смерть навіть тоді, коли не ведеться жодна боротьба. Тому революційна боротьба не призводить до непотрібних жертв, а робить жертви, яких не уникнути в большевицькій системі, — доцільними. Революційні форми підпільної боротьби в советських умовах являються єдиноразвильними хочби тому, що в тих умовах вони єдино можливі форми боротьби. Всякі інші методи боротьби приречені на провал, і найкращим новішим підтвердженням цього являється повний крах тактики легальної опозиції в країнах Центральної і Південно-Східної Європи. Успіхи визвольної боротьби ук-

перед розкладовими впливами, які розхилювали б твою ідейність та підірвали моральну стійкість.

Перед Тобою, українська молодь, як і перед цілою нашою українською еміграцією стоїть завдання знайомлювати чужинців про визвольну боротьбу українського народу. Роби це при кожній нагоді і всіма засобами. Використовуй для цього свої особисті знайомства, зв'язки з молодіжними іншими народами і міжнародними організаціями молоді. Западною молодь усіх народів на боротьбу проти большевизму. Вона найскоріше зрозуміє тебе, бо кожна молодь найживіше обурюється на неправду і насильство і завжди готова боротися проти них.

Бійці і Командири рейдуєчих відділів УПА! Ви мужньо виконали своє завдання, покладене на Вас Українською Головною Радою. Край зі запертим відділом слідував за Вашим рейдом, а його успішне закінчення викликало в Краю величезну радість. Весь народ радіє, що Ви добилися аж за другу стіну большевицької тюрми народів, щоб там перед цілим світом скласти протест проти гноблення українського народу російсько-більшевицькими загарбниками і сказати правду про визвольну боротьбу на Землях.

Ваш прихід в Західну Європу як безпосередніх учасників і живих свідків визвольної боротьби на Землях докорінно вплинув на зміну поглядів чужинців на нашу визвольну боротьбу і поклав кінець фальшуваним правди про цю боротьбу. І в цьому Ваша велика заслуга для цілої визвольної справи. Історія гідно оцінить Вас.

Хоч Ви опинились сьогодні далеко від Рідних Земель, боротьба для Вас не закінчена. Ворог, який гнобить Вашу Батьківщину, діє і там, і Ви мусите боротися проти нього так, як ще недавно Ви боролися зі зброєю в руках в Україні. Продовжуйте на чужині зберігати і плекати героїчні традиції Української Повстанчої Армії і високо несіть прапор її слави.

Брати на чужині! Недавні Ви ще більше розсієтесь по цілому світі, ще далі опинитесь від Батьківщини. Але знайте, що все це тимчасове, що перебування на чужині, Вашій тузі за Батьківщиною неминує прийти кінець.

Коли заграють воскресні дзвони і в могутньому гомоні слави встане Україна, всі Ви раз на завжди повернетесь на Батьківщину. І тоді, «в см'ї вольній новій» зберуться усі, порозкидані по цілому світі діти України, щоб разом у щасті і радості, будувати своє власне славне вільне життя. І здійсняться тоді слова нашого великого Пророка:

Встане Україна,
І розвіє тьму неволі,

Світ правди засвітить,

І помоляться на волі невольничі діти!

Вірте в це сильно і боріться всі мужньо, щоб цей великий день настав якнайскоріше.

Не зважаючи на всі неймовірні труднощі, Воююча Україна боротиметься так завзято, як вона боролася до тепер — не жалюючи ні труду ні крові.

Воююча Україна робитиме все, що в її силах, щоб український народ якнайшвидше і раз на завжди побудував свій величний Храм Волі, щоб Ви могли вернутися в Україну не як наймити, а як її вільні господарі.

Від імені Воюючої України:

Член УГВР, голова підпільної Греко-кат.

Церкви о. проф. М. Лаврівський

Голова Генерального Секретаріату УГВР і Головного Командира УПА, генерал-хорунжий УПА Р. Лозовський Чупришка

Заступник Голови Генерального Секр-ту УГВР,

член УГВР В. Коваль

член УГВР проф. Г. Зелений
Начальник Політвиповного Відділу Голов. Штабу УПА
сотн.-півх УПА

П. Полтава
Член Головного Штабу УПА майор УПА Д. Сокол
Командир УПА — Північ майор УПА М. Дубовий
Член Проводу ОУН на українських Землях

П. Максимович

Член Проводу ОУН на Українських Землях,
журналіст

О. Горновий

Член Штабу — Захід сотн. УПА

В. Хмель

Командир Военної Округи УПА Захід «Говерля»
майор УПА

В. Грім

Керівник ОУН на Півн.-Зах. Українських
Землях

З. Савченко

Керівник ОУН на Осередньо-Схід. Українських
Землях

І. Василенко

Керівник підпільних організацій Юнацтва ОУН
сотн. УПА

Р. Ільницький

Керівник підпільного Українського Червоного
Хреста

А. Шибалинська

Керівник Округи ОУН на Зах. Українських
Землях

інж. К. Владан

Керівник Округи ОУН на Східньо-Українських
Землях

І. Булько

Керівник Округи ОУН на Північно-Зах. Українських
Землях

Т. Іліяч

Керівник ОУН на Буковині С.

С. Сталь

Редактор підпільних видань проф. С. Кузьменко

Д. Бей

Художник Д. Бей
Лікар УПА І. Фесенко

В Україні, в м. жовтні 1949 р

раїнського народу ясно гоззять про політичну доцільність і правильність революційної тактики боротьби.

Жахливим спрощуванням вважаємо погляди про те, що визвольна-революційна боротьба на Землях обмежується тільки до індивідуального і групового терору. Сьогоднішня боротьба на Землях ведеться організовано в усіх площинах життя народу: політичній, економічній і культурній, ведеться за збереження національно духовних і фізичних сил українського народу, за всебічну духовно-психологічну, ідейно-політичну і технічну підготовку народу до здобуття власної незалежної держави. Войові дії це тільки один із засобів цієї широкої боротьби.

6. Ми боремоси за те, щоб внутрішній лад в Українській Державі був побудований на здорових демократичних засадах. Ми за справжній вільні вибори, за свободу політичних і громадських організацій, за правдиву свободу слова, друку, зборів, релігії і переконань, за незалежні суди, за справжній захист прав людини. Ми вважаємо, що здоровий демократичний лад створює найкращі передумови для всебічного розвитку творчих сил народу і одиниці, сприяє вихованню високої політичної культури народу, забезпечує перед творенням антинародних класів і клас, уможливило якнайменш болізно пройти внутрішню оздоровлення, високо підносить гідність і цінність людини. В той же час ми проти форм розкладової демократії, яка призводить до обезсилення державної влади, ставлення партійних інтересів вище загальнонаціональних, до занепаду політичної культури, деморалізації народу до розрушення основ, на яких будується здорове суспільство і сама демократія, що в результаті кінчиться або поневоленням народу, або тоталітаризмом в середині країни.

7. В питанні соціального ладу в Українській Державі ми стоїмо на становищі **безкласового суспільства**. Під безкласовим суспільством ми розуміємо суспільство без визискувачів і визискуваних, суспільство вільних неексплуатованих селян, робітників і трудової інтелігенції. Досвід показав, що експлуаторські класи можуть творитися як на ґрунті приватної власності, так і на ґрунті усупільнення знарядь і засобів виробництва, коли відсутня політична демократія, коли не народ при владі, а одна тоталітарна партія. Тому ми проти повороту капіталізму в Україні і за повне знищення большевицької експлуаторської системи в організації промисловості транспорту, банків, та колгоспно-кріпацької системи в організації сільського господарства. Наше безкласове суспільство хочемо будувати на суспільній і трудовій власності на знаряддя і засоби виробництва, з одного боку, та політичній демократії, з другого боку, що виключить можливість творення експлуаторських класів капіталістичного чи большевицького типів.

8. Ми проти прив'язування нас до будьяких доктрин і теорій. Наші ідеї і політичні концепції випливають не з доктрин, а з реальних потреб і вимог українського народу, вони базуються на розвиткових тенденціях сучасного світу. Те, що ці ідеї і концепції визнає український народ, те, що вони дають безпосередні реальні успіхи в сьогоднішній боротьбі, те, що вони знаходять живий відгомін серед інших народів, — найкраще доказує життєздатність і правильність цих ідей і концепцій.

9. Свідомі великого вкладу ОУН в справу створення і росту УПА, ми в той же час стоїмо на становищі **понадпартійності УПА**. Коли ми говоримо, що наша Організація створила і зміцнила УПАрмію, захистила її політично, озброїла ідейно, скріпила своїми кадрами (понад 50% учасників УПА-члени ОУН), — то робимо це в ім'я історичної правди, а не з метою монополізувати для себе УПА. УПА належить цілому народові, оскільки в ряди УПА пішли люди різних політичних переконань, пішли найширші народні маси, а не тільки члени ОУН; УПА — це збройне ядро цілого народу а не однієї партії; це сентралізована, підпорядкована одному керівництву загальнонародна збройна повстанська сила, а не об'єднання партійних боївок різних партій. Члени ОУН в УПА підпорядковані не організаційним клітинам, а як і всі інші учасники УПА, — відповідним щаблям командування УПА.

Силою нашого стилю боротьби всі члени організаційної мережі ОУН, що перебувають в професійному підпіллі, є озброєні.

10. Визначаючи демократичні засади і понадпартійність УПА, прагнучи до об'єднання всіх діючих самостійницьких українських сил, ОУН увійшла в липні 1944 р. до складу Української Головної Визвольної Ради, яка перебрала на себе функції найвищого керівництва визвольної боротьби українського народу. Від цього часу УГВР вже здобула великий авторитет серед укра-

їнського народу. Одноставний бойкот большевицьких виборів до Верховної Ради СРСР 1946 р. і Верховної Ради УРСР 1947 р., — це найкраща одверта маніфестація довіри і підтримки УГВР з боку українських народних мас. Члени УГВР мужньо ділять з українським народом його долю, а деякі з них віддали на полі бою своє життя. Організація Українських Націоналістів далі визнає і підтримує Українську Головну Визвольну Раду так, як визнають і підтримують її українські народні маси. Ми переконані, що при добрій волі, до УГВР можуть увійти всі інші активні самостійницькі українські партії, які ще цього сьогодні не зробили. І-ий Великий Збір УГВР виразно передбачив можливість включення до складу УГВР представників усіх тих самостійницьких партій, які виникнуть чи заaktivізуються в майбутньому і визнають правильність і доцільність боротьби УПА.

Ми вітаємо кожне здорове об'єднання українських самостійницьких партій і поза УГВР. Але всеке об'єднання цих партій, яке намагається злегковажити, поминути чи виключити УГВР або протиставитися УГВР вважаємо за нежиттєдатне об'єднання, за твір виключено емігрантський, без права висунути від імені воюючої України.

Провід ОУН на Українських Землях, вірить, що повинні ствердження спричиняться до повного роз'яснення загалові нашої еміграції ідейно-політичних позицій і тактики нашої Організації на Землях та нашого становища в таких широкі-обговорюваних на еміграції питаннях як УПА і УГВР.

Провід ОУН на Українських Землях сподіється, що всі українські політичні партії на еміграції сприймуть наші ствердження гідно та оцінять їх вірно і об'єктивно. 1 жовтня 1949 року в Україні, в підпіллі

ПРОВІД
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ
НАЦІОНАЛІСТІВ
на Українських Землях.

За Українську Самостійну Соборну Державу!
За волю народів і людини!

Українці - Червоноармійці!

Будьте в постійній бойовій готовості! На заклик Української Головної Визвольної Ради та Організації Українських Націоналістів під проводом С.Бандери переходьте на сторону Української Повстанської Армії для боротьби проти російсько-большевицьких окупантів за Українську Самостійну Державу.

Ви не смієте в наступній війні стати знаряддям російських імперіалістів. Ваш обов'язок боротися і здобути національне і соціальне визволення для українського народу!

Українські Революціонери

(Листівка поширювана Організацією Українських Націоналістів в Краю.)

Листопадові дні

Кожна поневолена нація з хвилюючою силою поневолення іншою нацією губить багато історичних дат і не записує в народній пам'яті великого значення всіх історичних подій що мають інколи на шляху її визволення навіть вирішальне значення. Поневолена нація губить дати свого змагу і натомість змушена приймати за свої силою і терором впроваджені дати історичного розвитку нації-поневолювача. У поневоленій Україні замість свят християнських, церковних, українському народові, головово молоді, втовкмачується свята комуністичних ідолів або з ними зв'язаних дат, а замість свят національного визволення і підйому встановлюється окупантом свята поборення і гноблення України.

Такою дорогою Україні Москва нав'язала свято жовтневої революції, як свято свого визволення, натомість дати справжнього українського визволення залишаються лише в пам'яті національно свідоміших людей, а в большевицькій історіографії вони або зослосливо промовчуються, омиваються або п'януються. Так вистарчить лише згадати москалеві ім'я Мазепи, Полуботка або Петлюри, щоб наразитися на «неприсмність» з дальшими конечними її наслідками, або мати титул «ворога народу».

Коли стало ясним, що трудно ці імена вирвати з свідомості народу і що з ними зв'язані найсвятіші національні почування, московський окупант почав їх оплюгавлювати. Пам'ять про кожну визначнішу українську історичну постать в народі зберігається укрито. Також важливі дати української історії передаються поколіннями у правдивому їх світлі і значенні. Нарід зберігає їх як святощі.

Глибоке підпілля є тим основним чинником що ці українські національні традиції плекає, їх продовжує, на них базується і не дозволяє ворогові вирвати їх з пам'яті українського народу, ожебрати його з історичних надбань славних його предків.

Одною з визначніших дат українського національного піднесення є перше листопада. Незважаючи на те що листопадові події мали місце в одній лише частині української території, і лише в тій частині, що століттями була відділена від осередніх земель, вони в історії недавніх десятиліть України мають велике загальнонаціональне значення.

Большевицька історіографія не запотувала цієї події тому, що вона, тобто подія 1-го листопада 1918 року, своїм вістрям була звернена однаково як проти Австро-Угорської держави, так і проти Московії.

Деталі листопадового зриву, їх генеза і чергування, належать до історії. Нас цікавить в цій події якраз те, чого найбільше боїться Москва. А саме: єдність Української Нації в її комплексі, як один цілий і живий організм. І от оце саме і примушує московську історіографію промовчувати факт цього величезного зриву, бо цей зрив говорить Москві про неприємні для неї речі й факти. Говорить про те, що Українська Нація, не дивлячись на те, що перебувала під ріжними окупантами, зберігла і випестила одну і ту ж саму ціль — Соборна і Суверенна Українська Держава.

Австрія не спромоглася убити національного українського духа так само, як не спромоглася цього зробити і Московія. Українці в Австрії лишилися українцями, так само як і українці під Москвою не стали Москалями.

1-ше листопада на Західних Українських Землях припадає на той час, коли на теренах переможеної Австрії по рішенню Антанти виникає зародок польської держави, що повстає в наслідок розпаду великої російської імперії на окремі незалежні національні держави під час Березневої революції 1917 року. В цій революції і польські національні сили брали найактивнішу участь. Антанта бачучи розвал Московської імперії, як сили яка могла утримувати політичну рівновагу і бути жандармом Європи, почала шукати такої рівноваги в нових народів і таким чином утворити нового жандарма, нову противагу майбутній Німеччині. Для такої ролі Антанта в ті часи і покликала до життя Польську Державу. А щоб Польщу зробити великою і вартою покладених на неї Антантою надій і зобов'язань, до Польщі силоміць Антанта, тобто Англія і Франція не питаючи згоди українців, приділила і землі етнографічно приналежні Україні. Приділила Галичину Холмщину, Полісся, Підляшшя і частину Волині.

Утворюючи таку Польщу Антанта хотіла при тому мати подвійно користь. Поперше сильно розбудованою Польщею мати собі союзника проти майбутньої Німеччини, яка не дивлячись на воєнну показку могла знову стати сильною, і по друге, з непевністю якими шляхами піде росія, мати і проти неї також силу.

І тут знову ж Антанта робила все щоб зробити з Польщі таку силу. Антанта не шкодувала грошей ані засобів щоб цього досягти. Польщу озброїли дійсно з голови до ніг.

І от не пройшло і пів року з часу такого озброєння, як Антанта мусила перекопатися, що Польща для

такої ролі не надається. Антанта мусила перекопатися що держава, в якій механічно насильно поєднані в державну цілість різні народи щоб бути підкореною одному — ніколи не може бути сильною.

І от перше листопада 1918 року і стало тим перекопуючим чинником для Антанти. Перше листопада дало Антанті політичну лекцію і прочитали цю лекцію півтори тисячі українських воєнків під керівництвом полковника Вітовського. Півтори тисячі воєнків сильних ідей нації — жити самостійним життям на голову розбило військо цілої держави озброєної і вишколеної Антантою. Півторатисячне військо зайняло місто Львів, проголосивши в ньому Самостійну Українську Державу. І не лише проголосили, але і втримали. Доти, доки та ж сама Антанта не повернула всього свого вістря проти України.

Вправді вже 2-го листопада Українське військо складалося не лише з півтори тисячі бо на оборону священого прапора над містом Льва повстало все доросле населення, яке почувало в собі українську кров і почувало що в його грудях б'ється українське серце. Серце Українських князів і гетьманів. Серце колишньої Української слави і Української гордості із свого походження від тих воїстину легендарних предків, що ходили на підбій Царгороду, що ходили боронити віру Христову від невірів бусурманів. А повстали вони на західних землях тому, що бачили перед собою приклад відновленої Української Держави в Києві, до якої стреміли і якої прагнули.

Листопадовий зрив на Галицьких землях був велетенським зривом внутрішнього відчуття Соборності, внутрішнім відчуттям єдності одного живого організму, яким є кожна нація. І як всякий живий організм не може жити роз'єднаним поміж чужими тілами, так само і організм нації. І чи хоче цього хто, чи не хоче, а нація прагне до поєднання, до скупчення і для цього поєднання видобуває з себе усіх сил.

Листопадовий зрив був для того, щоб Український народ пізніше міг гідно святкувати величаве свято злуки. 1-ший листопад був початком 22 січня.

І немає сили яка вирвала б з наших традицій ці освячені дорогою кров'ю предків події, немає в світі сили що придушила б бажання в народі ді традиції продовжувати. І український нарід бореться піднявши високо прапор свободи, бореться з вірою в правдивість його ідей, з вірою в перемогу.

Пам'ятатимеш про Великі Дні наших Визвольних Змагань!

Г. Зелений

Хвильовизм і Винниченківщина як засіб морального розкладу української еміграції

II.

Винниченківщина

Років три тому УРДП-і вське видавництво «Наша боротьба» випустило книжку: В. Винниченка. «Розлад і погодження. Відповідь моїм прихильникам і неприхильникам». Сторін 32. Місце видання незазначено.

Хто уважно прочитає цей памфлет-самооборону і саморекляму автора, тому стане досить ясною і сама особа автора, і роля його в нашій минульщині, а що найголовніше — його гаряче бажання ще грати ролю й тепер, у сучасності.

Тим матеріалом з деякими додатками з інших джерел, ніші забутих, або мало відомих, хочемо скористатися, щоб висвітлити ролю Винниченка в минулому й значення Винниченківщини в сучасності, як фактора морального розкладу українського громадянства.

Видавництво так починає свою промову: «Праця Винниченка «Розлад і погодження» вже довгі місяці чекає своєї появи в світі. Нюдна українська газета, що виходить на еміграції не брала друкувати її. Врешті тепер в-во «Наша боротьба» спромоглось випустити цю працю окремою брошурою»...

Являється само собою питання: чому то так? Сам автор почасти дає відповідь на нього. Як виходить, він у Парижі в липні 1947 р. виступав з пропозицією примирення від якоїсь групи його прихильників — «конкорднетів». По його словах: «нашу пропозицію тим зібранням було прийнято вороже. Величезна більшість того зібрання складалась із однопіччів, головним чином бандерівців, петлюрівців, угаверівців. Бандерівські (чи угаверівські), а їх не можу розрізнити) юнаки, майже хлопчики, (з яких наймолодші ще й на світ не народились, як я вже сидів по царських тюрмах за визволення України, а найстарші тоді ще «під стіл пішки ходили»), всі вони у відповідь конкордистської групи протягом годин трьох самовіддано, оратор за оратором, учили мене як треба боротись за Україну, і всі в один голос, з ентузіазмом, називали мене і большевиком і зрадником і запродавцем і ренегатом і злочинцем і розпусником і всіми тими назвами яких навчали їх старі хронічні однопіччівники в еміграції. («Розлад і погодження» ст. 26—27.)

Отже, повторилась стара праявка історія, коли його десь перед десять роками обкидала молодь тнилою цибулею. Але, як виходить, що молодь навчили «старі іронічні однопіччівники в еміграції». Значить, автора однаково шанували «старі» як «молоді» без різниці партій і світоглядів, бо ж там були й «угаверівці, бандерівці, унерівці — «петлюрівці», а гетьманці, про яких автор не згадує, очевидно, що не були по

його боці, — хіба що дуже навпаки. Являється питання: хто ж був по його боці? І друге: чому громада українських «однопіччівників» так велика і так однодушно і «з ентузіазмом» називає його тими алучними епітетами?

Сам Винниченко так пояснює цей прикрий для нього факт: «... щирість, запал деяких юнаків, їхня цілком виразна неінформованість у нашому минулому дає мені підставу думати, що коли б ці бідні хлопці знали всі факти з історії нашої боротьби, коли б мали в собі мужність бути об'єктивними, то вони, всупереч наказам своїх провідників, могли б поставитись інакше і до мене, і до «Парляменту Вільної України» (ст. 27.). Зрозуміло, що «всіх фактів з історії нашої боротьби» сьогодні ніхто не знає. Але для оцінки ролі В. Винниченка у тій боротьбі ми спробуємо опертися власне на факти, які він сам подає, а потім навести ще пару фактів, які він, хоч сам знає, свідомо їх замовчує.

Отже, яку ролю грав В. Винниченко в критичні роки 1917—20. Тоді, коли доля судила йому бути на чолі нашої молододержави, і пізніше. На це відповідь проста, і коротка: він тої держави не хотів. Не хотів і українського війська. Натомість, коли всупереч його бажанням і роботі ця держава заходами тих, кого він звав «однопіччівниками» будувалася, він накладав з т. зв. «російською демократією», а пізніше з прямими ворогами тої держави — большевиками. От за це його всі однаково державники — українці й вважають «і зрадником, і запродавцем, і ренегатом і злочинцем». Наводити безліч фактів, усім відомих, тоді; нехай уважний читач почитає яку хоче історію України за останні 33 роки, і самі факти скажуть за себе, без огляду на їх освітлення, а в тім числі і самим автором «Розладу й погодження». Отже відомо напр. що це він, при самім початку будівництва нашої держави, бо вже на I Військовім З'їзді 5. (18.) 5. 1917 року виступав проти організації української армії, бо перед тим навіть насміхався і ганьбив українських історичних діячів, гетьманів і полковників, себто наші, для всіх однаково дорогі історичні цінності: пехай він прочитає свої тодішні статті з ним редагованій «Робітничій газеті».

Це його заходами зліквідовано повстання «Полуботківців» у Києві 5. 7. 1917 і про його ліквідацію сам він — Голова Генерального Секретаріату Української Центральної Ради, після «верноподданчеського рапорту» до Временного Правління в Петербург. Це він, тогочасно

повстання проти, хоч як йому нелюбої Гетьманської України увійшов, як він сам каже, «в переговори з представниками російської советської мирової делегації — Х. Раковським і Д. Мануїльським, який і пропонував йому — Винниченкові (советські гроші), «на піддержку справи» (В. Винниченко: «Відродження Нації», Т. 3, ст. 158—159.)

Нехай же він сам скаже, як назвав би його кожний порядний українець, а навіть і не українець, а кожна порядна людина і громадянин своєї батьківщини за такі його вчинки (а їм подібних було безліч...) і що зробити належало кожному порядному громадянину, коли ворог його батьківщини пропонував йому гроші за зраду. Отже, чи мають рацію «однопіччівники», без огляду на свої партійні переконання, чи світогляди, називати його так, як вони назвали: «зрадником, запродавцем і ренегатом»...

Ще кілька фактів і цитат із самої брошури «Розлад і погодження»: «... Після вигнання німців і скоропадщини з України, уряд Директорії, як сказано, мусів відбивати новий напад руського большевизму. Однак Москва не почувавши під собою великої сили, а з другого боку, бачивши як весь український нарід став на бік Директорії, а з третього боку, маючи битися з руською білою армією, почала робити заходи що до миру з нами. Я як голова Директорії, прийняв пропозицію перемир'я і вислав до Москви мирову делегацію на чолі з С. Мазуренком, членом Соціал-демократичної партії» (ст. II.).

Отже В. Винниченко не згадує як же поставилися до тої «пропозиції» інші чотири члени Директорії, яку він очолював. З дальшого виходить, що Головний Отаман Симон Петлюра наказав не пустити Мазуренка на територію України і останій «мусів» повернутися в Москву. Автор тут не додає, що це той самий С. Мазуренко, в мешканні якого велися переговори з Раковським і Мануїльським («Відродження Нації», там же.). І який пізніше виявився большевицьким агентом...

Роля Голови Директорії В. Винниченка у тих переговорах з ворогом під час війни чи не кожному ясна?

Та боротьба з москалями продовжувалась далі, без огляду на заходи Винниченка. Але це було всупереч його бажанням. Тоді він впрост відмовляється від своїх обов'язків і тікає за кордон.

«Такою політикою більшості Директорії мені була унеможливлена дальша діяльність у ній. Не маючи ні права ні бажання брати на себе відповідальність за цю політику, а з другого боку, будучи персонально

(підкр. В. В.) вибраним Трудовим Конгресом на Готову Директорії, я не міг піти до димісії. Тому я тільки **тимчасово** (підкр. В. В.) усунувся від участі в діяльності Директорії, до скликання нової сесії Трудового Конгресу (ст. 12).

Боротьбу Директорія програла у відсутності свого голови, який виїхав собі на відпочинок до безпечного Відня. Може там він робить що може для провадження боротьби з ворогом? Ні. Щось цілком інше: «В Москві Центральний Комітет компартії, через своїх уповноважених, Каменева та інших, а потім і Троцького, запропонував мені взяти на себе пост голови уряду (окупованої москалями України — Г. З.). Були вироблені, після довгих переговорів, умови, на яких я виїхав на Україну»... (ст. 13).

Отже, голова українського уряду, який навіть не подався до димісії, але, як він сам підкреслює **«тимчасово»** усунувся, приймає пропозицію від ворога стати головою окупантського уряду. Як це зветься на звичайній мові? Чи квіслінг ще не джентлемен в порівнянні до Винниченка. Але советські роботодавці не подобалися голові української Директорії, і вони його не вподобали, і «вислали його за кордон», як він сам каже: «ще не маючи тоді практики вбивання всякого, хто не поділяв їх поглядів»... Лишимо на його совісті те пояснення. Далі діються дивні речі: В. Винниченко закордоном починає ніби перший із своєю «всесвітньою течією» виявляти «імперіалістичний русифікаційний напрям Москви на Україну, її терор і т. д.» «За це найвищий орган влади на Україні (з наказу Москви розуміється) присудив мене до смерті»... (ст. 14).

Але разом із тим Політбюро ВКПБ приймає домагання В. Винниченка про значення назви РСФСР та зміну її «Союзом Радянських Соціалістичних Республік». Крім того йому «кілька разів було пропонувано повернутись в Україну з обідниками всяких ласощів (міністерський портфель, вілліо, автомобіль, гроші і т. п.)».

«Я від переговорів не відмовлявся» каже він (на ст. 15), але поставив свої умови «і т. д. Як це сполучити, що написано на ст. 114 і 115: — присуд про смерть і різні «ласощі», звичайна людська логіка те пояснити навряд чи спроможна: на те потрібно спеціальної «всесвітньої логіки».

«Однобічники» поступовання В. Винниченка зрозуміли просто і назвали речі їх власними іменами, а його самого «большевиком, зрадником України, ренегатом, агентом Москви» (підкр. В. В.). Ст. 16. Це тим більше, що сам В. Винниченко, купивши собі вілліо на Côte d'Azur: «кликав молодих людей зза кордону їхати на Україну, спокушав їх брехнями своїми, вихваляючи большевизм, і советську владу. Легковірні люди їхали і гинули від руки большевиків, а я сидів закордоном і розкошував за гроші заплачені мені за життя українських юнаків... Дійсно, коли це все правда, то до такої людини, яка здатна на такі

вчинки, крім огиди і ворожості не можна нічого іншого почувати.» Ст. 16—17.

Здається, що ось уже в автора прокинулася звичайна людська думка. Так ні: — за нею зразу ж починається «всесвітня» плутанина:

«Але в цьому правди не було. Так, я не ховав і не ховаю, що, дійсно, я кликав усіх хто хотів активно працювати для України, їхати туди. Я з цим закликком одверто виступав на громадянських зборах, в робітничій пресі, у виданнях всесвітньої течії, наприклад, у книжках своїх: «За яку Україну», «Поворот на Україну» та інших. Але цікаве те, що кожного разу після таких моїх виступів не тільки з боку антибольшевиків українських, але й з боку тих самих большевиків, яким я продавав українських емігрантів, вибухали вибливи гострої ворожості. Чому це так. Чому така дружність з обох боків?» Ст. 17.

Як бачимо аргументи чисто «тришківсько-хвильовистські»: всі проти кого виступають большевики, є тим самим патріотами. Хто ж намірється виступити проти того, що й большевики — той є тим самим або большевицький поплентач, або взагалі «ворог народу».

Але ця аргументація таки по правді і пристаріла, і занадто вже примітивна, та й дуже пахне діамантом. Не знати, чи сьогодні вона ще спосібна когось переконати (хоч він її уживає раз-у-раз), тим більше, що сам В. Винниченко більше вже в Україну не поїхав (коли інші емігранти їхали за його порадою) і не пояснює чому. А за тих, що виїхали, він із властивим йому цвізмом говорить просто: «Так деякі з тих, що поїхали, загинули в боротьбі, як загинуло багато тих, що в еміграції не були...» Ст. 18.

Та тут ми щільно підходимо до моралі і моральності В. Винниченка, які чи не в однаковій мірі пританані і його прихильникам. От кілька епізодів, що характеризують його з цієї сторони: десь у літі 1937 чи 1939 р. в львівських «Українських Вістях» (орган Фронту Національної Єдності — Паліва) з'явилась стаття Скорописа-Йолтуховського, якої зміст передаю по пам'яті. Він розповідає так: «Під час Трудового Конгресу мені довелося бути в Києві. Я мусів вертатися на Холмщину, до виконання моїх обов'язків губерняльного комісара. Але не було ніякої спроможности дістатися залізничний квиток, бо члени уряду УНР і їх родичи, та ближчі і протеговані тікали з Києва в панічному страху перед близькою навалю большевиків. Яюсь я зайшов до будинку опери, де відбувалися засідання Трудового Конгресу. Промовляв В. Винниченко. Він, як звичайно пристрасно громив своїх противників, а зокрема большевиків. Потім перейшов до тих, що нехтуючи своїми обов'язками в цей тяжкий час покидають Україну. Він закликав усіх лишатися на своїх постах і клявся, що сам він останнім покине Київ. По тій промові я виїшов з будинку і пішки потопав на київський двірць в надії якось упхатися до ва-

гону. По дорозі мене обігнав візник. Серед купи валізків я на своєму великому здивування побачив В. Винниченка і його пані. На станції я довідався, що для них приготований окремий вагон, яким вони оце від'їжджають. Отже В. Винниченко безпосередньо по своїй палкій промові вибрався по свої вже спаковані валізки...»

А от і ще один типовий епізод і зразок Винниченківської «чесноти зі собою».

Як відомо, В. Винниченко дуже любить рекламу, і не цурається самореклами. Ульмівські «Українські Вісті» недавно відкрили цілий відділ для нього. З'являються «листи Винниченка» і «листи від Винниченка», де в однаковій мірі йому, чи він сам собі, співають дифирамби. В тих листах як і в цитованій брошурі він особливо любить хвалитись своїм неонаростократичним «селянсько-робітничим» походженням (в дійсності його батько розбагатів на управлінні поміщицьким маєтком і був заможним селянином із т. зв. куркулів), та своїм матеріальним ніби убожеством. При тій нагоді він все не забуває кинути камінь і в город зненазджених «однобічників»-націоналістів. В одній із тих самореклам: «Маленьке висловлення» в ч. 64 (425) УВ між іншим пише: «... Прекрасно знаю як ці мрійники під різніми «соусами» готують собі смачні панські ласощі на Україні, а надто під «соусом» — підливою «інтересів нашої державности» чи «нації понад усе».

Звідки про це знає товариш В. Винниченко. А з власної практики з українською державною скарбницею. Бо от у віденській «Волі» в р. 1922 з'явилась стаття Віктора Пєнячевського, в якій він підраховує скільки вивіз з України при втечі за кордон голова Директорії і лідер УС-Д В. Винниченко. По скромних підрахунках він підвів, що в самій золотій і благородній валюті (фунти, долари) він вивіз щонайменше понад 400 000 швайцарських франків (Чотириста тисяч. Точного числа не пам'ятаю: здається 420 тисяч шв. фр.), не рахуючи гривень і карбованців, які тоді ще мали свій курс за кордоном.

Зрозуміло, що за ті гроші можна було собі придбати і вілліо на півдні Франції і домок у Парижі, тай жити сяко-так. Але навіть плести банялюки про «змушення звертатися до фізичної праці (на власній віллі...)» через бойкот однобічників. (Згадана брошура ст. 22.) Це є лише засіб дешевої демагогії, так само як і «робітничо-селянське походження».

Ці два забуті факти приводимо спеціально на те, щоб допомогти тим «юнакам, яких цілком виразна неформальність у нашому мнучому» дає В. Винниченкові підставу думати що «коли б всі ці біді хлопці знали всі факти з історії нашої боротьби, коли б мали в собі мужність бути об'єктивними, то вони, всупереч наказам своїх провідників могли б поставитись інакше до нього...»

А для повноти і досконалости морального портрету В. В. ще одна

деталь. Як відомо, він хворує на маю величності. Він не може терпіти, щоб йому закидувано якісь недостатні в його політичній чи літературній роботі. Для самопохвали в обох напрямках він і написав своє «Маленьке пояснення» в ч. 64 УВ. А от на ст. 20—21 своєї брошури він пише так: «Мої кореспонденти запитують мене, чи правда те, що мені була присуджена премія Нобеля за «Соняшну машину» та інші праці. Я їм тут одповім. Так, деякими моїми прихильниками з українців і прихильниками української культури з інших націй було зроблено початок заходів щодо премії мені, як **представникові української культури** (підкр. В. В.); але на перешкоді стали руські елементи (большевицькі і антибольшевицькі), та ... **українці** (підкр. В. В.) з уєнерівців і націоналістів» ...

Прямо дивуюсь — хто може повірити такій легенді. Ніби нобелівська комісія не має власної думки і мусить запитуватися для своїх рішень «руські елементи» та «уєнерівців і націоналістів» ... Докладніше ХТО це поіменно перешкодив нобелівському журі видати нагороду українському генієві, він не згадує. Мабуть і ця легенда чи не сам він із своїми «всєбічниками» створив, подібно до легенд про свої матеріальні злидні та аристократичне робітничо-селянсько-бідняцьке походження.

Але хто читав оці його дурниці що він понаписував у «Соняшній машині», то з певністю ширю посміється, що нобелівській комісії навіть могла прийти думка увінчати за них лаврами непризаного на власній батьківщині «пророка» ... Які політичні переконання В. Винниченка?

Це усталити трудно. Перед і за часів Центральної Ради він був українським соціал-демократом з москофільським і всєвітянським нальотом. Тепер він ніби УКП-іст вже без москофільства, але з тими самими всєвітянськими тенденціями. Про те свідчать напр. такі уступи з його брошури. Говорять що він закликав емігрантів вертатись до дому і працювати для України, він додає: «Але якої України ... України трудових Рад, України Шевченка, без хлопа і пана, без панів і рабів советських та однобічно-фашистівських ... Наприкінці брошури, в якій я закликав вертатись на Україну і яка звалась «Поворот на Україну» я писав так: «Мета ж повинна бути та сама, одна єдина неділима: цілковите соціальне визволення нашої нації, творення **Соборної Самоєїної Незалежної Держави** (підкр. В. В.), працюючого робітничо-селянського народу нашого. А цим самим служення визволенню всього працюючого поневоленого експлуатованого людства, творенню загальнолюдських невимрущих цінностей. Це — найвища, найкраща мета людщини» (Поворот на Україну - ст. 34).

В другім місці він говорить: «Які величезні наслідки для нашої державності мало б заключення миру з Москвою хоч на короткий момент (це тоді, як він посилав Мазуренка

до Москви на переговори з більшовиками — Г. З.), визнання нею самостійності Української Трудової Республіки, поміч її проти білої руської армії, яка теж наступала на Україну. Історія Української Держави пішла б іншим шляхом ніж вона пішла і це може відбилось би на історії всієї Європи, та й цілої планети» (Розлад і погодження — ст. 12).

Коли ж з історією планети того не сталося, то це лиш тому, що уєнерівці-«однобічники» не послушали його поради, поради В. Винниченка. Тут уже, поза звичайною для В. Винниченка демагогією, визирає надзвичайна навіть для нього мегаломанія. В кожному разі в одному усе однаково, послідовним був В. Винниченко: він завсиди однаково ненавидів українські національні традиції («бутафорію», як він про них каже) й українських націоналістів, чи то нелюбих йому (колишньому голові Директорії УНР) уєнерівців, чи «бандерівців-угавєрівців».

*

Оце в коротких обрисах фігури двох УКП-істів: Хвильового й Винниченка, культ яких під цю пору пропагують модерні УКП-істи з ульмівських «У. Вістей» чи «Вперед». В обох багато спільних рис: обидва наперед служили УНР (Хвильовий був в загонах Петлюри ще в 1919 р.). Обидва зрадили свої попередні переконання для УКП. Хвильовий для «загірної комуні» радить і матір убити. Винниченко послав легковірних емігрантів «на родину», на певну смерть задля «України Трудових Рад». Обидва пристрасно ненавидять український націоналізм і націоналістів. Напр. Хвильовий під час своєї закордонної подорожі 1928 р. зі смаком висловився про те, з яким задоволенням він поставив би «к стенке Д. Донцова» (наводжу цей факт за М. Лясковцем). Обидва міняли свої переконання задля особистих інтересів. Різниця лише у закінченні їх кар'єр: в той час як Хвильовий, поставивши на УКП, перерахувався і мусив сам покінчити своє життя, — Винниченко тим часом вигідно живе закордоном і своїми писаннями знова почав деморалізувати і труїти українську еміграцію, в той час як за небіжчика Хвильового то тепер роблять його епігони з ульмівських «УВ» і «Вперед». Чому і для чого вони це роблять?

Хто читає уважно ці обидва органи, та ще третій УРДП-івський орган — канадський «Наш Вік», той не може не бачити, з яким завзяттям ці органи обидвох відтінків УРДП — більш ясно УКП-івський «Вперед», і замасковано два другі, ведуть пропаганду Хвильовизму і Винниченківства. Чому? Во ідеологія УКП — це ж ідеологія Хвильового і Винниченка. Інших поважніших ідеологів сьогоднішні УКП-істи закордоном не мають, бо за такими їх публіцистами як І. Багрянний, В. І. Гришко, або Лисовий чи навіть Шерех, поза очевидного слабкістю їх здібностей нема найголовнішого: традиції. Вони й хочуть

оперти її на старих і відомих УКП-істах Хвильовому і Винниченкові. Для того твориться авреол над їхніми головами і несумлінно замовчується історична правда. УРДП — як наслідняця УКП за кордоном не перебирає в засобах. Вона мусить жити, її члени мусять за всяку ціну **збити собі каптал**. Для того уживається звичайних соціалістичних засобів: демагогія, грання на низьких інстинктах чорної маси, в першу чергу — шляхом оклеветання ідеологічних противників — в данім разі націоналістів. Звідси діямоваська аргументація, мовляв, Хвильовий і Винниченко сами з «беднейших» і боронять простий народ. При тім неодмінно антитеза: — а клерикали бандерівці і гетьманці за поміщиків і бурять той бідний чорний народ, щоб захватити над ним тотальну владу в Україні. Для підкріплення — другий діямоваський аргумент: Хвильового і Винниченка ненавидять більшовики з одного боку, а націоналісти «однобічники» так само. Отже між обома сторонами треба поставити знак рівняння. Навіть більше того — уживається такий трюк:

У згаданій статті у «Впереді» О. Зерницький пише: «Чому Хвильовий і його генерація став нині прапором усіх (підкр. мое — Г. З.) напрямків української визвольної думки. Чому таким прапором не стало СВУ, що діяло в той самий час і навіть після розгрому Хвильовизму. Аджеж для націоналізму ідеологія антирадянського СВУ мусіла бути ближчою ніж комунізм Хвильового. Проте Донцов ще й сьогодні підносить на щит не СВУ, а Хвильового».

Я точніше не знаю де і як ТЕПЕР — СЬОГОДНІ Донцов підносить на щит Хвильового, але уважаю, що й Др. Донцов не є неприємним, і що його попереднє позитивне ставлення до Хвильового було впрост помилкою основаною на незнанні ближчих подробиць про того УКП-іста із ЧК, який збирався його самого «поставити под стенку».

Але цей спосіб Зерницького дуже тонкий, бо він зручно вносить елемент сумніву навіть в ідеологію націоналізму. Він сам буквально те саме й говорить: «Але націоналізм сам того не розумів що визнавши Хвильового він вносив в себе бацилю розкладу. Він же то є тотальним запереченням комунізму ззовні, в той час як Хвильовизм з позицій внутрішніх його протиріч. (Підкр. О. Зерницького). Саме оце й творить ту рязочу непослідовність націоналізму, коли одні його ідеологи обнижують Хвильового (Донцов), а інші опльовують, (Визвольна Політика)».

До цих дуже мудрих слів рівно нічого додати не можна: це є абсолютна істина. То ж пора нарешті речі назвати їх іменем, особливо ж перед тою нашою справді недосвідченою молоддю, що як метелики на вогонь летять на постійну уперту й послідовну пропаганду Хвильовизму — Винниченківщини. Бо з політичного боку Хвильовизм — Винниченківщина то є перелицьований на українську сторону комунізм, а з

ДО МІЖНАРОДНОГО СТАНОВИЩА

(Інструктивно-політичний матеріал з Краю 1949 р. Внутрішньо-організаційні справи пропущено.)

1. Конфлікт між російсько-більшевицьким та англо-американським блоками даліше поглиблюється, внаслідок чого в рр. 1948—49 дійшло до остаточного оформлення політичного і воєнного союзу між західно-європейськими країнами та США (Північно-Атлантийський пакт).

2. Північно-Атлантийський пакт з'являється завершенням організації політичного і воєнного фронту ССРСР в басейні Атлантийського океану. Його треба трактувати як основне звено широко задуманого воєнно-політичного союзу ворожих большевизмові країн у всесвітньому масштабі (плановані Середземноморський і Тихоокеанський пакти). Він теж означає, що противники ССРСР, в першу чергу США, в ділянці морально-політичної підготовки власних мас до війни вже osiąгнули високий ступінь. Підписання Північно-Атлантийського пакту уможливило протисовєтському блоку розгорнути відкриту широку безпосередню воєнну підготовку (мілітарні статті Північно-Атлантийського пакту, програма добросення західно-європейських країн).

3. Кожний з обидвох блоків і далі намагається виступати як поборник миру і як сторона, що обороняється, і тому вся зовнішня і внутрішня політика держав цих блоків супроводиться галасливою пропагандою про «мир», «прагнення до мирного міжнародного співробітництва», про «агресивність» противника і т. д. Все це робиться з цією метою, щоб відповідальність за можливий вибух війни звалити на свого суперника.

морального — ренегатство, матерубійство. Це мораль чекіста-Хвильового, це винниченківська «брехня і чесність з собою» — це його лицемірство, гоштаплерство і мегаломанія.

Пора нарешті і перед цілою масою нашої еміграції, і перед легкодумною молоддю сказати просто: якщо Ви хочете йти і слухати УРДП, то просіть, щоб її люди говорили Вам повну правду, — якщо ж Ви приймаєте Хвильового — Винниченка, то тим самим приймаєте «загірню комуну» і Винниченківську Україну Трудових Рад, «без хлопа і пана» тепер побудовану його товаришами з КПВУ.

Це що націоналістична преса так мало присвячує уваги діаматовському крутіству і скритій пропаганді неокомунізму, з легковаженням скритого і підступного противника, який кожний день наносить великі шкоди нашому громадянству.

Підносячи злочини Хвильового й Винниченка на ступень патріотизму УРДП-и тим самим маскують свої колишні злочини, ховаючися

4. Економічне становище США продовжує залишатися дуже міцним. В результаті американської допомоги (план Маршала), а теж власних зусиль, західно-європейські країни добилися значних успіхів в своїй економічній відбудові і цим самим зміцнили власне економічне становище і силу цілого блоку.

5. На відтинку внутріполітичного зміцнення західні держави, навчені досвідом, намагаються ізолювати і прискати діяльність большевицьких п'ятих кольтон, а то й виключають їх взагалі з національно-політичного життя (США, Бразилія, Франція, Італія).

6. Сили східного блоку, очолюваного Совєтським Союзом, і надаліше залишаються порівняно багато слабшими від сил англо-американського блоку. Зокрема, це стосується промислового потенціалу, який в сьогоденній війні грає першорядну роль. Вже саме порівняння щорічної продукції важкої промисловості США — з одного боку, і цілого східного блоку — з другого, виходить на некористь цього останнього.

7. Морально-політичні, а теж стратегічні, позиції совєтського блоку на європейському театрі в 1948/49 рр. значно послабили внаслідок виступу проти ССРСР Югославії Тіта і зменшення впливів компартій в країнах Західної Європи (Франція, Італія, розлам у ВФП).

8. Виступ Тіта, що стався в результаті намагання Москви цілком підпорядкувати собі Югославію, з'являється дуже серйозною невдачею большевицької Москви в

під плащик «недостріляності». Ці патріоти УКП, недостріляні за недодержання всеросійської партлінії, й за розкуркулювання часто своїх батьків. Це колишні секретарі райпарткомів, що ці райпарткомівські звичай привезли зі собою не еміграцію, і тут по старій системі організують свої «карди», — у них на проторі з одного боку тризуб, а з другого серп і молот. Це обольвенти УКІЖ-у, що діаматовськими способами полеміки знижують мораль нашої публіцистики.

Це часто ці совєтські кар'єристи, що обпалюють крилиця в умовах совєтської дійсності, відпроцують їх тепер в УНР-аді, в дійсності еміграційній.

Цим патріотам і пропагаторам усякими способами і за всяку ціну того роду хвильовистського і винниченківського патріотизму пора нарешті нагадати слова І. Франка:

«Не стало стиду в вас;
Ви в сулокою
Упідлились, щей горді
Підлотою.»

Пі дотеперішній зовнішній політиці. Опезиція Тіта: а) показує слабу спаяність країн т. зв. народної демократії, що спирається майже виключно тільки на терор; б) показує небажання цих країн сліпо підпорядковуватися наказам Москви і добровільно погодитися на своє колоніальне становище; в) виявляє окремі тенденції всередині різних компартій, незгідні з лінією московського ЦК ВКП(б) крім Тіта, Гомулка, Костов, Додзе, Маркос, Райк).

Ліквідація Москвою опозиції внутрі компартії Центральної і Південно-Східної Європи означає, що процес большевизації країн «народної демократії» увійшов у свою кінцеву фазу.

9. Перемога комуністів в Китаї значно зміцнює становище ССРСР на Далекому Сході і поставила під загрозу далеко-східні позиції США і Англії. Цей безсумнівний успіх большевицької Москви в даний момент применшує та обставина, що Китай у промисловому відношенні з'являється країною відстаючою, країною, яка вимагає величезного вкладу капіталів і енергії, що сьогодні не дозволяє большевикам як слід використовувати мілітарні перемоги китайських комуністів.

Успіхи китайських комуністів стали можливими в результаті нерозв'язання Чан-Кай-Ші назрілих і наболілих політичних та соціальних економічних проблем (піднесення життєвого рівня мас, переведення радикальних економічних і соціальних реформ, оздоровлення державно-адміністративного і господарського апарату, неспроможність знайти оперття поза малочисельними капіталістичними елементами).

10. Національно-визвольна боротьба народів Азії; небезпека використання цієї боротьби большевиками, що особливо стає можливим тепер, в результаті успіхів в Китаї, — примушує колоніальні держави до поступок цим народам в напрямі признання їхньої суверенності (В'єтнам, Індонезія). В наслідку цього, большевики в своїй тактиці в цих країнах перейшли вже до тієї її форми, коли компартії зривають з попірання всіх інших партій, що стоять за національне визволення, і самі організують боротьбу за свої замасковані цілі, згуртовуючи довкола себе співзвучні собі елементи.

11. Рішуча політика противників ССРСР та їхня воєнна конкретна підготовка — з одного боку, та неготовленість до війни Совєтсько-Союзу — з другого, примусили ССРСР піти на поступки в берлінському питанні з метою відпружити небезпечну для себе міжнародно обстановку і виграти на часі для воєнної підготовки.

12. Чергова (паризька) сесія Ради Міністрів за справ, що відбулася по довгій перерві, була з боку ССРСР в першу чергу політичним маневром і знов не дала ніяких практичних позитивних результатів. Німецька проблема, яка була головною темою сесії, залишається дещо гострою нерозв'язаною міжнародною проблемою.

13. Боротьба советського і англо-американського блоків за забезпечення за собою вигідних політичних, економічних і стратегічних позицій на випадок війни допровадила до майже повного розподілу Німеччини на дві окремі, ізольовані одна від одної, частини. І одна, і друга сторона веде таку політику в німецькому питанні, яка дозволила б кожній з них здобути для себе симпатії німецького народу з метою використати його в майбутній війні по своїй боці. В цій боротьбі за симпатії німецького народу одверто імперіалістична політика більшовицької Москви має виразно менші успіхи, ніж політика її противників.

14. Обидві сесії Генеральної Асамблеї ООН (осінню 1948 і весною 1949 р.) ще раз показали всю глибину пропасти між англо-американським і російсько-більшовицьким блоком, ще раз продемонстрували повну немічність ООН, яка використовується обидвома сторонами тільки як трибуна для власної пропаганди, причому більшовикам вона і в цьому напрямі дає щораз то менші успіхи.

15. Сили англо-американського блоку до деякої міри послаблюють економічні суперечності між державами-учасниками блоку, що впливають з боротьби цих держав за ринки збуту і джерела сировини. Як негативний момент в стратегічних позиціях англо-американського блоку слід вказати теж велику віддаленість головної сили цього блоку — США від можливого театру воєнних дій.

16. Слабим місцем в морально-політичних позиціях західних держав, зокрема США, є їхнє неясне становище в питанні про права народів, і особливо — в питанні про право народів на самостійне державне існування (відсутність у їхньому ідейно-політичному арсеналі ідеї визволення і національно-державного самовизначення народів, поневоленіх більшовицькою Москвою; незаторкування ними в їхній антибільшовицькій пропаганді національного питання в ССРСР; дискусія в питанні про національно-державний суверенітет і про права народів). Все це заставляє поневолені народи ставитися з недовірою до цілей західних держав.

17. В сьгоднішній обстановці обидва блоки ще війни не хочуть. У випадку советського блоку це зумовляється такими моментами: а) воєнно-економічною слабкістю; б) розраховуванням на успіхи шляхом т. зв. мирної експансії за допомогою компартій, зокрема на терені Азії; в) розраховуванням на можливі соціально-економічні ускладнення [криза] в основних країнах англо-

американського блоку, які створили б сприятливий момент для заатакування цього блоку. У випадку англо-американського блоку на це впливають такі причини: а) теперішня економічна і воєнна

слабкість союзників США; б) незакінчення воєнної підготовки США; в) невідготовленість Німеччини та Японії до активного включення в систему англо-американського блоку.

До становища в ССРСР

1. Все життя в ССРСР даліше перебуває під знаком підсиленої підготовки до війни, що в результаті зумовляє даліше посилення політичного терору, економічного грабунку, жахливу нужду працюючих мас — з одного, і ріст народнього невдоволення — з другого боку.

2. Четверта п'ятирічка виконується прискореним темпом і виключно за рахунок безпощадного колоніального грабежу багатств як раніше поневоленіх, так і новокупованих народів та нечуваної експлуатації працюючих мас всього ССРСР. В наслідку, воєнний і експлуататорський характер цієї п'ятирічки стає для мас ще виразніший («п'ятирічка за чотири роки», підвищення норм, «додаткові нагромадження» і т. п., економічне підпорядкування новокупованих країн економіці ССРСР).

3. З метою далішого маскування колоніально-експлуататорського характеру четвертої п'ятирічки і злиденного становища народних мас ССРСР, кремлівські верховоди вдалися до чергового обману — проголошення зниження цін. На практиці це нове «зниження цін» ні в чому не змінило становища працюючих, а послужило тільки як черговий привід для посиленої нагінки в напрямі підвищення визиску працюючих мас (піднесенні продуктивності праці, соцзмагання і т. д.).

Даліше економічне підпорядкування новокупованих країн інтересам економіки ССРСР (утворення т. зв. Економічної Ради в Москві) маскується пропагандою проти «плянну Маршала» та пропагандою про «безкорисну допомогу» ССРСР.

4. До числа заходів, спрямованих на морально-політичну підготовку до війни власних мас, більшовицькі імперіалісти додали боротьбу проти т. зв. космополітизму. Метою цієї боротьби, яка ведеться з незвичайною гостротою у всіх галузях життя (література, мистецтво, музика, наука, кіно, спорт, цирк, побут), — є цілковито відгородити ССРСР від Заходу, не допустити до будь-яких впливів Заходу на власні маси. Жертвою цього нового курсу впаде вже ряд визначних представників советського культурного і наукового життя. Рівночасно з цим ще більше роздувається расистська теорія про вищість російського народу, його культури і науки, яка [теорія] розглядається сталінськими можновладцями як основна морально-політична об'єднуюча ідея для мас ССРСР.

5. В початках 1949 р. в т. зв. національних республіках відбулися з'їзди більшовицьких партій цих «республік». Ці з'їзди ще раз показали: а) що компартії «національних республік» — позбавлені будь-якої партійно-політичної незалежності, що вони прямі агентири

Москви, що вони тільки територіальні розгалуження єдиної партії російсько-більшовицьких імперіалістів; б) що вони з'являються провідниками політики колоніального гноблення і визиску народів т. зв. національних республік; в) що народи цих «республік» треба підняти на боротьбу і ще ширше розгортати її за якнайшвидше знищення російсько-більшовицької партії.

6. Відбувся XI з'їзд профспілок ССРСР. З'їзд ще раз показав а) що профспілки в ССРСР з'являються не організаціями захисту прав, свобод і інтересів робітника, але додатковою машиною в руках класи більшовицьких вельмож для тиску на робітника з метою його економічної експлуатації і політичного гноблення; б) що в більшовицьких профспілках немає жодної демократії, і тому все керівництво цих профспілок складається не зі справжніх представників світу праці, а з призначених представників класи більшовицьких експлуататорів; в) що в інтересах більшовицьких вельмож верховоди советських профспілок привласнивши собі право виступати від імені мільйонів мас робітництва ССРСР, ведуть у міжнародних організаціях злочинну політику приховування від інших народів світу справжнього становища працюючих в ССРСР, політику обману і баламучення працюючих країн поза ССРСР; г) що робітництво ССРСР мусить одностайно стати на боротьбу за вільні профспілки, які можна здобути тільки в результаті знищення класи більшовицьких вельмож і перебудови ССРСР на принципах вільних, незалежних держав усіх народів, справжнього демократичного ладу а них та безкласового суспільства.

7. У Москві відбувся також з'їзд ВЛКСМ. З'їзд виявив, по-перше, сильне бюрократизування і формалізм; по-друге, байдуже ставлення комсомольців до т. зв. політично-виховної роботи, по-третє, радикальні намагання більшовицької верхівки шляхом цілого ряду відповідних заходів піднести ідейно-моральний рівень комсомольської молоді щораз більше шириться в'язати її до своєї політики. Сьогодні в рядах самої комсомольської молоді щораз більше шириться ідейний розклад, і партійним вельможам щораз важче приходиться тримати молодь під своїми впливами.

8. В початках 1949 р. відбулися «вибори» до т. зв. народних судів, які, як і кожні інші вибори в ССРСР, були тільки глумом над справжніми виборами і демократією. В результаті цих «вибір» до т. зв. народних судів попали не люди, які готові стояти на сторожі інтересів

Про уточнення і доповнення до програмових постанов III-го Надзвичайного Великого Збору Організації Українських Націоналістів

Провід ЗЧ ОУН подає до відома обов'язуючі в ОУН Програмові Постанови III-го НВЗ ОУН з серпня 1943 з уточненнями і доповненнями, прийнятими Конференцією ОУН на Українських Землях в червні 1950 р.

Нові уточнення і доповнення є вислідом довшої дискусії членів ОУН. При цій нагоді пригадуємо, що програмовими постановами, обов'язуючими в ОУН є тільки постанови Великого Збору ОУН і Конференції ОУН; висловлювані в пресі погляди, які відхиляються від обов'язуючих постанов, так в минулому як і в майбутньому, є тільки голосом в дискусії і висловлюють погляди авторів.

Сім років, що пройшли від того часу, коли III-й Надзвичайний Великий Збір Організації Українських Націоналістів (III НВЗ ОУН) прийняв програмові постанови, — з усією силою показали, яким великим досягненням були ці Постанови. Життя цілком підтвердило їх правильність і виявило, що вони повністю відбивають прагнення і інтереси українського народу. Роз'яснюючи всі політичні і соціальні питання в дусі справедливості і вимог народу, Програмові Постанови III-го НВЗ ОУН уможливили залучити і згуртувати до організованої боротьби за визволення і побудову Української Самостійної Соборної Держави мільйонів маси народу, забезпечили великий політичний ріст і організаційне поширення Організації Українських Націоналістів.

Та разом з цим життя показало, що Програмові Постанови III-го НВЗ ОУН потребують сьогодні деяких уточнень і доповнень. Це цілком зрозуміле і природне. Бо політична організація, яка росте і розвивається, мусить розвивати і свою програму, мусить, щоб не відстати від життя, вносити до неї поправки часу.

Доповнення, що їх вимагали Програмові постанови III-го НВЗ ОУН вже від довшого часу обговорювалися в Організації Українських Націоналістів. В серпні 1949 р. нарада Проводу ОУН на Українських Землях опрацювала проєкт програмових уточнень і доповнень, а в червні 1950 р. Конференція Організації Українських Націоналістів на Українських Землях прийняла і затвердила остаточний текст уточненої і доповненої Програми ОУН.

Ці нові програмові уточнення і доповнення ні в чому не відбігають від Програмових постанов III-го НВЗ ОУН. Вони прийняті в повній відповідності з духом цих Програмових Постанов і являються тільки їх дальшим роз'ясненням.

Уточнення і доповнення стосуються таких сенових моментів:

1. Політичні питання. Програмові постанови III-го НВЗ ОУН були прийняті в умовах, коли український народ, Організація Українських Націоналістів стояли у зав'язій боротьби проти німецьких загарбників, коли проти них розгорнула свої дії Українська Повстанча Армія. Цей момент знайшов своє відбиття і в Програ-

народу і керуватися високими принципами справедливості, а люди, які безпощадно топтатимуть принципи справедливості, керуючись злочинними протинародними законами большевицьких вельмож.

9. В порядку зміцнення свого диктаторського становища Сталін усунув цілий ряд визначних членів большевицької верхівки (Вознесенський, Попков, Голяков і інші). Таке лаянне постійного усунування визначних членів верхівки і чисток в низах партії є притаманне для всіх диктаторських тоталітарних ладів, а сталінського зокрема. Однак, всякі зміни у персональному складі верхівки не означають жодної зміни в суті внутрішньої і зовнішньої політики ССР. Така зміна може статися тільки в результаті знищення російсько-большевицької партії.

10. Політика національного гноблення і визиску працюючих приводить до дальшого росту невдоволення народніх мас, яке в загальному по ССР характеризується одвертою критикою большевицьких порядків, отвертим висловлюванням прагнень до зміни і побудови кращого ладу. В ряді країн це невдоволення переросло і дальше переростає в активну боротьбу за національне і соціальне визволення. Найширша національно-визвольна боротьба ведеться в Україні, а потім в країнах прибалтики. Протибольшевицька боротьба існує також в Білорусії, Молдавії і серед народів Кавказу. Посилена на сильна колективізація в Західній Україні, в Західній Білорусії, молдавії і країнах Прибалтики спричиняється до ще ширшого залучення до боротьби народніх мас.

ки на папері або з'являються цілком слабими. Колективізація і безоглядний грабунок хліба довели до великого зубожіння мас Західної України, а в раді районів — до голоду.

3. Продовжуючи політику фізичного знищення українського народу, большевицькі загарбники знову вивезли в Сибір багато українських рідин (частинні вивози на ЗУЗ, вивози за невиконання «мінімуму» на СУЗ). Для того, щоб не насторожувати населення і тим самим не давати йому змоги втікати і ховатися перед вивозом, як також з метою маскувати ганебні вивози перед світом, большевицькі окупанти примінили останнім часом методу частинних, але частих вивозів, замість методи масового одноразового вивозу, яку вони практикували до цього часу.

4. В порядку мобілізації дармової сили до промисловості большевицькі гнобителі перевели черговий призов молоді до т. зв. шкіл ФЗО, зокрема на СУЗ. Українська молодь поставила спротив цьому призову. В багатьох районах, а то й цілих областях, він був майже цілком зірваний, а інших молодь, вивезена до роботи в системі т. зв. шкіл ФЗО, масово втікає і ховається або приміщується на інших роботах.

5. В м. січні відбувся XVI з'їзд КП/б/у. З'їзд продемонстрував всю жорстокість гноблення і небували методи (?) грабунку України російсько-большевицькими загарбниками та цілковиту підпорядкованість КП/б/у Москві.

До становища в УССР

1. Центральним моментом, що характеризує становище в УССР дальше з'являється визвольна боротьба українського народу. Незважаючи на всі свої намагання і посилені удари, ворогові ніде не вдалося знищити українського підпільного визвольного-революційного руху ані розірвати його зв'язків з мільйоновими масами українського народу, які віддаю і жертвенно підтримують його. Навпаки, український визвольний рух поширив свої впливи і дальше їх поширює.

2. В 1948/49 рр. большевицькі

окупанти продовжували насаджувати колгоспну кріпацьку систему в Західній Україні. В результаті жорстокого терору, диких звірств і знущань над населенням їм вдалося сколективізувати значну частину сіл Західної України. Західно-українське селянство, підтримане ОУН, поставило і далі продовжує ставити геройський спротив большевицькій колективізації, в наслідку чого большевицьки не добили повної колективізації Західної України, а величезне число заснованих колгоспів існують тіль-

мових Постановах, у вступі до Яких виразно зазначено, що ОУН бореться проти «німецької Нової Європи», «проти німецького націонал-соціалізму», проти «німецьких загарбників».

Сьогодні ці місця вже перестали бути актуальними, і Конференція ОУН на Українських Землях усунула їх з Програмових постанов. Вступ Програми достосовано до сьогоднішньої обстановки.

2. Державно-устроєві питання. В той час, коли працював III-й НВЗ ОУН, державно-устроєві питання не стояли перед ним з такою гостротою, як це є сьогодні. На чолі висувалися тоді політичні і соціальні проблеми. Тому то справа державного ладу в Українській Самостійній Соборній Державі не знайшла в Програмових постанові III-го НВЗ ОУН належного висвітлення. Тим менше звесь дух Програмових постанов виразно показував, що ОУН бореться за демократичний лад в майбутній Українській Самостійній Соборній Державі, а цілий ряд пунктів Програмових постанов, зокрема пункт 10, визначували конкретні засади майбутнього демократичного ладу. В цьому теж напрямі пішли і нові роз'яснення Конференції ОУН на Українських Землях.

Конференція ОУН на Українських Землях ясно уточнила, що ОУН бореться за демократичний устрій в Українській Самостійній Соборній Державі. До визначених вже III-ім НВЗ ОУН демократичних засад майбутнього ладу в Українській Самостійній Соборній Державі Конференція ОУН на Українських Землях внесла доповнення про свободу політичних і програмових організацій.

3. Соціальні питання.

а) Розв'язка земельного питання, визначена III-ім НВЗ ОУН давала привід до свідомого чи несвідомого приписування ОУН намагань, які нічого спільного не мають ні з духом II Програми, ні з усією її практичною діяльністю. У зв'язку з цим, Конференція ОУН на Українських Землях сформулювала пункт Програмових постанов III-го НВЗ ОУН про земельне питання в новій

формі. Конференція виразно заявила, що ОУН бореться за повне знищення колгоспного кріпацтва в Україні, проти повороту до поміщицько-капіталістичного ладу, за безплатну передачу землі селянам на власність на базі одноосібних трудових господарств.

ОУН вважає, що така розв'язка буде найкращою, принесе найбільші користі українському народові, що вона відповідає волі величезної більшості українського селянства.

Рівночасно ОУН признає право на громадсько-кооперативні і різні спілкові форми господарювання землею, якщо вони побудовані на добровільній згоді селян і на їх власній праці.

б) Програмові постанови III-го НВЗ ОУН були опрацьовувані у важких підпільних умовах, тому зрозуміло, що в них було допущено деякі недогляди, а саме: не визначено якою власністю будуть підземні багатства, ліси, води, транспорт, банки. Та тим не менше Постанови III-го НВЗ ОУН не залишають найменшого сумніву в тому, що всі ці галузі господарства можуть бути або національно-державною, або громадською власністю. Так теж і визначила ці справи Конференція ОУН на Українських Землях і внесла відповідні доповнення до Програмових Постанов III-го НВЗ ОУН.

4. Культурно-освітні справи. Конференція ОУН на Українських Землях, внесла в пункт 7 а) Програмових постанов III-го НВЗ ОУН доповнення про те, що освіта в Українській Самостійній Соборній Державі буде безплатною.

Такі основні уточнення і доповнення Програмових постанов III-го НВЗ ОУН, що їх внесла Конференція ОУН на Українських Землях, яка відбулася в м. червні 1950 р. Повний текст уточнень і доповнень до Програмових постанов III-го НВЗ ОУН публікується нижче.

В Україні, 1950 р.

ПРОВІД ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ На Українських Землях

Замість передруку самого тексту уточнень і доповнень, ми подаємо повний текст усіх Програмових постанов ОУН, прийнятих у серпні 1943 р. III-ім Надзвичайним Великим Збором з усіма уточненнями і доповненнями, ухваленими Конференцією ОУН в червні 1950 р. Всі внесені Конференцією зміни відзначаємо товстим друком.

Місця з старої програми, які були Постановами Конференції ОУН скреслені або точніше сформульовані, подаємо для порівняння внизу як примітки до тексту.

Робимо це тому, щоб дати в переглядній формі повний образ обов'язуючих в ОУН Програмових Постанов.

Програмові Постанови Організації Українських Націоналістів

прийняті III-ім Надзвичайним Збором ОУН в м. серпні 1943 р. та уточнені й доповнені
Постановами КОНФЕРЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ
на Українських Землях в м. червні 1950 р.

Організація Українських Націоналістів бореться за Українську Самостійну Соборну Соборну Державу й за те, щоб кожна нація жила вільним життям у своїй власній самостійній державі. Знищення національного поневолення та експлуатації нації нацією, система вільних народів у власних самостійних державах — це єдиний лад, який дасть справедливу розв'язку національного й соціального питання в цілому світі.

ОУН бореться проти імперіалістів й імперій, бо в них один пануючий народ поневолює культурно й політично та визискує економічно інші народи. Тому ОУН бореться проти СРСР.¹⁾

ОУН з усією рішучістю бореться проти імперіалістичних та фашистсько-націонал-соціалістичних програм та політичних концепцій,²⁾ бо вони є інструментом завойовницької політики імперіалістів. Тому ми проти російського комуністсько-більшовизму.³⁾

ОУН проти того, щоб один нарід, здійснюючи імперіалістичні цілі, «визволив», «брав під охорону», «під опіку» інші народи, бо за цими лукавими словами криється огидний зміст — поневолення, насильства, грабунків. Тому ОУН бореться проти російсько-більшовицьких⁴⁾ загарбників, поки не здобуде Української Самостійної Соборної Держави, в якій селянин, робітник і інтелігент матиме вільно, заможньо й культурно жити та розвиватися.

ОУН — за повне визволення українського народу з-під московсько-більшовицького⁵⁾ ярма, за побудову Української Самостійної Соборної Держави без поміщиків, капіталістів та без більшовицьких вельмож⁶⁾ енкаведистів і партійних паразитів.

В Українській Державі влада вважатиме за свій найвищий обов'язок інтереси народу. Не маючи загарбницьких цілей та поневолення країн і пригноблених народів у своїй державі, народня влада України не витрачатиме часу, енергії та коштів на створення

1) Пропущено: «і проти німецької «Нової Європи».

2) Пропущено: «і проти німецького націонал-соціалізму».

3) Пропущено: «і німецьких».

4) Пропущено: «та німецького».

5) В старому тексті було: «комісарів».

апарату гноблення. — Українська Народня влада спрямує всі економічні ресурси та всю людську енергію на побудову демократичного⁶⁾ державного порядку, справедливого соціального ладу, на економічне будівництво країни та культурне піднесення народу.

В лавах ОУН борються українські селяни, робітники й інтелігенти проти гнобителів — за Українську Самостійну Соборну Державу, за національне і соціальне визволення, за демократичний⁷⁾ державний порядок та справедливий⁸⁾ соціальний лад.

І. а) за цілковите знищення большевицької експлуаторсько-кріпацької колгоспної системи в організації сільського господарства, проти повороту до поміщицько-капіталістичної системи;

б) визнаючи, що земля належить народові, як її єдиному господареві, — за безплатну передачу землі селянам у власність в розмірах трудових господарств, за визначення законом нижньої і верхньої межі для цих господарств, за заборону торгівлі і спекуляції землею;

в) за право на господарсько-кооперативні, спілкові та інші форми господарювання в залежності тільки від волі селян;

г) за всебічну технічну, агрикультурну та фінансову допомогу для сільського господарства з боку держави.⁹⁾

2. За те, щоб усі підземні багатства, ліси і води були національно-державною, або громадською власністю.¹⁰⁾

3. а) За те, щоб велика промисловість і транспорт (залізнично-дорожній, водний і повітряний) були національно-державною власністю, а дрібна промисловість кооперативно-громадською власністю.¹¹⁾

б) за участь робітників у керівництві заводами, за фаховий, а не комісарсько-партійний принцип у керівництві.

4. а) За загальний восьмигодинний робочий день. Понаднормова праця може бути тільки вільною, як і кожна праця взагалі й робітник отримує за неї окрему плату.

б) За справедливу оплату праці, за участь робітників у прибутках підприємства. Робітник отримує таку заплату, якої потрібно для забезпечення матеріальних і духових потреб цілої його сім'ї. При річних підсумках приходів підприємств кожний робітник одержуватиме: у господарсько-кооперативних підприємствах дивіденд (належна йому частка річного прибутку), а в національно-державних — премію.

в) За вільну працю, вільний вибір професій, вільний вибір місця праці.

г) За свободу профспілок. За знищення стаханівщини, соцзмагань, підвищування норм та інших способів експлуатації працюючих.

5. За вільне ремесло, за добровільне об'єднання ремісників в артілі, за право ремісника виїти з артілі та індивідуально виконувати працю і вільно розпоряджатися своїм заробітком.

6. За національно-державну організацію банкової системи і великої торгівлі, за громадсько-коопера-

⁶⁾ Було: «нового»

⁷⁾ Було: «новий»

⁸⁾ Було: «новий»

⁹⁾ В старому тексті було:

а) За знищення большевицько-німецької експлуаторсько-кріпацької системи організації сільського господарства в Україні. Виходячи з того, що земля є власністю народу, українська державна влада не накидуватиме селянам однієї форми користування землею. Тому в Українській Державі допускатиметься індивідуальне та колективне користування землею в залежності від волі селян;

б) за передачу селянам Західних Українських Областей всіх поміщицьких, монастирських та церковних земель.

¹⁰⁾ Нова точка, якої в старій програмі взагалі не було.

¹¹⁾ В старому тексті було: Па) За те, щоб велика промисловість була національно-державною власністю, а дрібна кооперативно-громадською.

тивну дрібну торгівлю та за дрібну приватну торгівлю.¹²⁾

7. За повну рівність жінки з чоловіком у всіх громадянських правах і обов'язках, за вільний доступ жінки до всіх шкіл, до всіх професій, за першочергове право жінки на легшу працю, щоб жінка не шукала заробітку на праці в шахтах, рудниках, та інших важких промислах і в наслідок цього не руйнувала свого здоров'я. За державну охорону материнства: батько сім'ї одержуватиме, крім платні за свою працю, додаткову платню на виховання неповнолітніх дітей. Лише в таких умовах жінка матиме змогу виконувати свій важливий, почесний і відповідальний обов'язок матері й виховательки молодого покоління.

8. а) За безплатну освіту¹³⁾, за обов'язкове середнє навчання. За піднесення освіти і культури широкого народної маси шляхом поширення мережі шкіл, видавництва, бібліотек, музеїв, кіно, театрів тощо.

б) За поширення вищого й фахового шкільництва, за неупинний ріст високо-кваліфікованих кадрів фахівців на всіх ділянках життя.

в) За вільний доступ молоді до всіх вищих навчальних закладів за забезпечення студентів стипендіями, харчами, мешканням та навчальним приладдям.

г) За всебічний гармонійний розвиток молодого покоління — моральний, розумовий та фізичний. За вільний доступ до всіх наукових і культурних надбань людства.

9. За пошану до праці інтелігенції. За створення таких умов праці, щоб інтелігент, будучи цілком спокійним про завтрашній день та про долю сім'ї, міг віддатися культурно-творчій праці над собою, постійно збагачував своє знання та підвищував свій розумово-культурний рівень.

10. а) За повне забезпечення всіх працюючих на старість на випадок хвороби чи каліцтва.

б) За широке запровадження охорони народного здоров'я, за поширення сітки лікарень, санаторій, курортів, та будинків відпочинку, за збільшення лікарських кадрів. За право працюючих на безплатне користування всіма закладами здоров'я.

в) За особливу державну опіку над дітьми і молоддю, за поширення сітки дитячих ясел та садків, санаторій, таборів відпочинку та спортивних організацій. За охоплення всієї дітвори та молоді державними закладами опіки та виховання.

11. а) За свободу друку, слова, думки, переконань, віри й світогляду. Проти офіційного накидання суспільності світоглядних доктрин і догм.

б) За свободу політичних і громадських організацій.¹⁴⁾

в) За вільне визнавання і виконання культів, які не суперечать громадській моралі.

г) За відокремлення церковних організацій від держави.

г) За культурні взаємини з другими народами, за право виїзду громадян за кордон для навчання, лікування та пізнавання життя і культурних надбань других народів.

12. За повне право національних меншостей плекати свою власну по формі й змісту національну культуру.

13. За рівність усіх громадян України незалежно від їх національності в державних та громадських правах та обов'язках, за рівне право на працю, заробіток і відпочинок.

14. За вільну, українську по формі й змісту культуру, за героїчну духовість, високу мораль та громадську солідарність, дружбу та дисципліну.

¹²⁾ Було: «За національно-державну організацію великої торгівлі, за громадсько-кооперативну дрібну торгівлю та дрібну приватну торгівлю, за вільні базари.»

¹³⁾ Додано три перші слова. Старий текст починався від слів: «За обов'язкове середнє навчання» — і далі до кінця речення без змін.

¹⁴⁾ нове доповнення.

З архівів С. Б. в Краю

Воля народам!

Вміщуємо одержаний матеріал, поширюваний в Краю у формі листівки.

Воля людині!

Як згинув

начальник рогатинського РО МГБ — капітан Аносов?

Дня 23. березня 1947 р. в м. Рогатин, станіславівської області, вбито капітана МГБ Аносова, начальника рогатинського РО МГБ.

Хто ж убив капітана Аносова?

Ми відкриємо таємницю цього вбивства!

Капітана Аносова, начальника рогатинського РО МГБ убив Довгий Михайло Йосипович, народжений 10. 6. 1926 р. в селі Дечки, рогатинського району, агент, внутрішник МГБ УССР, кличка «Сорока».

Плян цього вбивства вийшов від оперативного працівника УССР «Сверцова» (літ понад 40, біле, повне і кругле лице, сині очі, широкі чорні брови, довгий, трупий, трохи хвилястий ніс, говорить по-руськи). Цей же «Сверцов» висловився в розмові з Довгим, що для того, щоб здобути довір'я в ОУН і пропхатися в її ряди, Довгий може вбити понад 50 бійців, або 10 офіцерів в МГБ чи МВД. «Сверцов» підкреслив, що Довгий може вбити КОЖНОГО зі складу рогатинського РО МГБ та райкому партії, за винятком майора МГБ Бугасва і першого секретаря райкому партії — Козюберди.

НАКАЗ ВБИТИ САМЕ КАПІТАНА АНОСОВА ДАВ ДОВГОМУ НАЧАЛЬНИК МГБ СТАНИСЛАВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ за порозумінням з майором МГБ Бугасвим, оперативним працівником МГБ Станіславівської області (відпоручник УМГБ Станіславівської області по Рогатинському району).

В розмові з агентом Довгим начальник УМГБ Станіславівської області зазначив, що коли б Довгий був розкритий Службою Безпеки ОУН то він у жодному випадку не сміє сказати того, що дозвіл і наказ вбити капітана Аносова дали вищі власті МГБ.

По вбивстві капітана Аносова Довгому вдалося пропхатися в ряди ОУН де в короткому часі він був розкритий як агент, органами Служби Безпеки Організації Українських Націоналістів.

ЗА ВДАЛИЙ АТЕНТАТ на капітана Аносова агент Довгий отримав ще 5 000 карбованців від майора Бугасва, як нагороду з МГБ УССР.

Ось як виглядає мерзенна робота МГБ. Ось яких підлих злочинів допускаються вищі власті МГБ навіть супроти своїх власних працівників. З яким гідким цинізмом вони розправляються з ними. З яким легким серцем приносять її в жертву. Ось яку заплату отримують аносови за свою вірну службу. Так виглядає возвеличувана вища сталінська мораль. До таких закам'янілих бандитів і душогубів належить влада в СССР.

Такі професійні вбивці керують МГБ і МВД, цією спорою сталінського колоніально-експлуаторського режиму.

Працівники МГБ і МВД!

Призадумайтесь над цим обурливим фактом, що ми його навели. Поглиньте довкруги себе і подивіться в якому багні Ви застрягли, в якій розбійницькій атмосфері приходить Вам працювати.

Ви наставляєте густі тенети агентури і омотуєте ними кожного промадянина СССР, а в той же самий час власті МГБ і МВД обставляють агентами Вас самих;

за аносовими стежать бугасви, а за бугасвими ще інші агенти. Ви за своїх найближчих співпрацівників не певні, чи вони не підслані, щоб за Вами слідити. Ви тероризуєте мирне населення. Ви з собакою відданістю лоборуєте нас, українських повстанців. Ви по-звір'ячому знущастесь навіть над трупами наших друзів. а в той же час Ваші вищі власті так же само по-бандитськи розправляються з Вами. Вам кожної хвилини грозить поділяти долю капітана Аносова.

І в ім'я чого?

В ім'я того, щоб всякі сверцови і їм подібні могли отримати нові серії медалів і нагород, щоб ці обербандити могли просунутися ще вище по своїй МГБ-івській драбині. Багато з поміж Вас працівників МГБ і МВД оправдує свої злочини і звірства служінням батьківщині, пояснює, що Вашої злочинної роботи вимагають інтереси захисту і безпеки батьківщини. Факти про капітана Аносова ясно вказує, як грубо помиляються ті, що так думають. Не інтересам батьківщини Ви служите, а кліці професійних народних катів, які заребли всю владу до своїх рук і жорстоко поневолюють всі народи та експлуатують широкі працюючі маси СССР. Ви стоїте на послугах кремлівської зграї бандитів, які в своїх злочинах не знають меж.

Пора Вам зрозуміти вже це! То ж поривайте з роботою в органах МГБ і МВД, щоб сьогодні не бути співучасниками злочинів сталінської зграї бандитів, а завтра на народному суді — співвідповідальними за ці злочини. Пам'ятайте, що народ не простить ні одному бандитові, що народ за кожний злочин карає твердо і справедливо. Пам'ятайте, що сталінських злочинців жде та сама доля, що й гітлерівських.

Бійці внутрішніх військ МВД!

Ваші начальники гонять Вас постійно на облави, засідки, наскоки, під час яких Ви мусите гинути, а в той же час ці начальники готові самі знищити по 50 з Вас, щоб тільки просунути у наші ряди одного агента. Чиж можете Ви служити такій банді? Чи ж можете Ви вмирати за таких розбійників?

Ні! Ви повинні боротися проти них.

Саботуйте накази начальників МГБ і МВД!

Ставтеся по-людяному до населення, не тероризуйте його, не знущайтесь над ним, не грабуйте його!

Не стріляйте до українських повстанців!

Повідомляйте нас про плянові облави, наскоки, засідки!

Читайте підпільну літературу українського підпільного руху, а вона допоможе Вам пізнати підду роботу Вашого начальства!

Смерть катам МГБ і МВД!

Злочинці проти людяності і справедливості мусять бути покарані!

Смерть Сталіну і його бандитській кліці!

Хай живе революційна боротьба поневолених народів і експлуатованих працюючих мас СССР проти реакційного режиму Сталіна і його кліки!

Вересень, 1947 р.

Перевидано 1948 р.

Українські Повстанці.

Марко Бослав

МОЛОДИМ

До вас сміються юні далі,
Вас кличе сонце золоте,
Хороші ранки у коралях,
Для вас шумна весна цвіте.

Не вам ярмо, не вам кайдани,
Не вам, не вам душа німа!
Не вам нікчемна ласка пана,
Не вам у путях вік дрімать!

Летіти вам, ширяти вам,
Розперти груди у льоту!
Не батько вам кремлівський хам.
Рятуйте Матір пресвяту!

12. 11. 1949 р.

Вгорі: вірш із збірки поезій М. Бослава, одержаної з організаційною літературою з Краю.

Побіч: одна з поширюваних підпіллям ОУН в Краю пропагандивних карток. (Одержано відбиткою деревориту. Зменшено).

Внизу: фотокопія листівки висланої до москвинів-кольоністів на Україні. (Величина оригіналу).

Громадянськові .....

Ви, як росіянин, являєтесь зряддям московсько-більшевицького імперіалізму в Україні. При Вашій і Вам подібних московських імперіалістів свідії сталінські верховоди завдали українському народові величезної шкоди і величезних втрат та продовжують завдавати їх і сьогодні.

Найважчим злочинном сталінської кліки — це фізичне винищення українського народу, що здійснюється такими варварськими методами, як вбивства, морда, вивози, влаштування масових голодів. Одним із таких засобів був влаштований в жовтні 1947 р. масовий насильний вивіз українського населення в пустині Казахстану і тайги Сибіру в жахливі умовини каторги. Відомо нам, що Ви і Вам подібні брали безпосередню чи посередню участь в цьому вивозі.

В цілях унеможливлення дальшої Вашої злочинної діяльності супроти українського народу, взиваємо Вас в найкоротшому часі покинути теперішнє місце проживання і виїхати поза межі України. Невиконання цього змусить нас покарати Вас смертю!

Дня, ... 1950 р:

УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ

Лицар України

(закінчення з стор. 7.)

чення майже всієї української молоді. Доля пробувала і досвідчувала Тебе страшніше і важче. Насамперед більшовики замордували Тобі у Львові 1941 року рідного брата Юрка, як і Ти героїчного українського націоналіста і патріота. Вони знівечили дім Твоїх батьків. Як кожна людина, також Ти мав право на своє особисте життя, на любов Дружину, на діточок. Але Ти жертвував усім для України, також Твою сім'єю.

Ти відкинув від себе всяке приватне життя, відкинув сам себе і призначив на згоріння. Ти, коли б захотів, разів тисячу міг був покинути в ході минулих 6 літ Рідну Землю і перейти на еміграцію, хай би тільки для того, щоб хвилино

відпочати. Але Ти ніколи й не сприйняв навіть такої думки — і залишився на раз визначеному пості вірно аж до кінця.

Колись історія нашого народу вірно і правдиво опише фізичний і політичний хід всього Твого життя, устійнить шляхи Твого Думання і програмового політичного формування, Твої організаційні дії і досягнення. Твої бої і перемоги. Сьогодні, коли мусимо працювати і розставатися з Тобою, хочемо насамперед бачити Тебе цілого як людину, як постать, як українця, до якого величини завжди в будучності зможемо піднести наші серця і наші очі. Яка величина і чистота були в Тобі, бачимо над Твоєю могилою, над якою всі без різниці національно здорові українці схляють голови бовтратили в Тобі провідника, товариша зброї, друга, брата. По Тобі, по Твоєму дусі, по Твоєму житті й смерті бачимо та-

кож і знаємо, і намагаємося передати світові, якою є й наша УПА, українське національне лицарство нашої доби, УПА, яку Ти формував, школив і кував, й викував у блискучий, чистий меч в руках всього українського народу. Ця УПА вже увійшла в історію нації з печаттю Твого лицарського духа, а через УПА, цей Твій дух лицарський буде незмінно формувати в дальшому ході історії духа і моральну силу усієї нації.

Великий Командире! Ти особисто цілком дослісно пристосував до себе і своїх найближчих слова українського національного гімну: «Душу тіло ми положим!» Тіло Твоє лягло і з ним оце нам приходиться брати трудне розгання. Але безсмертною залишилася душа Твоя, мов полум'яний стовб, який нам далі світлтиме незмінно і невгасно на нашій дальній важкій і кривавій визвольній дорозі.

На Визвольний Фонд зложили:
Федорович Зенон . . . . . 1,16 \$
М.К.-и . . . . . 1,20 \$

Спростовання

В Сурмі ч. 21, за липень 1950 було надруковано:
В грудні 1949 року на Визвольний Фонд зібрали:
С. Гук, Монреаль . . . . . 20,00 дол.
і на весіллі . . . . . 63,00 дол.

Має бути:

Д. Цоба (з весілля) . . . . . 20 дол.
М. Гайда (з весілля) . . . . . 71 дол.
(Переслав С. Гук)

Із змісту:

Лицар України

Звернення Воюючої України до всієї еміграції

Роз'яснення Проводу ОУН на Українських Землях

До міжнароднього становища

Постанови III. НВЗ ОУН

з уточненнями і доповненнями

Одна з пропагандивних карикатур що масово поширюються на українських землях.

Марксизм — опіум для відірваних від мас інтелігентів!

Ціна 50 пф.